

OPINNÄYTETYÖ

Kulttuurijärjestöjen yhteistyöverkoston mallintaminen osana Lappeenrannan kulttuuristrategiaa

Riikka Hjelt

Kulttuurituotannon YAMK
(60 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(4/2021)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutus (YAMK)

Tekijät: Riikka Hjelt

Opinnäytetyön nimi: Kulttuurijärjestöjen yhteistyöverkoston mallintaminen osana Lappeenrannan kulttuuristrategiaa

Sivumäärä: 57 ja 3 liitesivua

Työn ohjaajat: Juha Iso-Aho ja Päivi-Linnea Pötry

Työn tilaaja: Lappeenrannan kaupungin kulttuuritoimi

Tämä kehittämistyö tarkastelee yhteistyöverkoston tarpeellisuutta sekä verkoston luomisen mahdollisuuksia lappeenrantalaisten kulttuurijärjestöjen välille toimijälähtöisesti. Työssä tarkastellaan myös minkälaista tukea järjestökentän kulttuuritoimijat kaipaavat Lappeenrannan kaupungilta ja kuinka viesti järjestöjen suunnalta kulkeutuisi päättävälle tahoille.

Kehittämistyötä varten lähetettiin kyselytutkimus lappeenrantalaisille kulttuurijärjestöjen edustajille. Kyselyssä selvitettiin järjestöjen ajatuksia mahdollisesta yhteistyöstä toisten järjestöjen kanssa verkostomaisesti toimien, sekä ajatuksia yhteistyöstä kaupungin kanssa. Toisena tutkimusmetodinä oli asiantuntijahaastattelut, joita toteutettiin seitsemän. Haastatteluissa paikallisilta kulttuurin- ja järjestökentän asiantuntijoilta kysyttiin näkemyksiä kulttuurin tilanteesta Lappeenrannassa, sekä ajatuksia verkoston kehittämisestä ja yhteistyöstä kaupungin kanssa. Verkoston kehittämistä tarkasteltiin myös benchmarkingin avulla, esimerkkinä muun muassa Turun Taidekahvit -verkosto.

Teoreettisena viitekehyksenä työssä on käytetty lakia kuntien kulttuuritoiminnasta, Lappeenrannan kulttuuristrategiaa Uusinajattelijoiden maakunta, sekä strategia- ja verkostokirjallisuutta. Työssä tarkastellaan myös Saimaa-ilmiö 2026 -kulttuuripääkaupunkihankkeesta, joka voisi toimia löyhästi pohjana kulttuurijärjestöjen yhteistyöverkostolle.

Tulokset osoittavat, että halukkuutta ja tarvetta yhteistyöverkoston kokoamiselle on ja Covid-19 -pandemia-aika on lisännyt sitä entisestään. Verkostoon ei haluta kuitenkaan kuulua vain verkoston vuoksi, vaan yhteinen agenda tai päämäärä tulee olla selkeä verkostotyöskentelyssä. Verkosto tarvitsee koollekutsujan ja keskustelun ohjaajan. Tuloksista voidaan myös havaita järjestöjen tarve tulla paremmin päättävien tahojen kuulluksi ja selkeyttä asiointiin kaupungin kanssa.

Yhteistyöverkoston luomisen lisäksi kehitystyön toimenpide-ehdotuksena esitetään keskusteluyhteyden avaamista kaupungin kulttuuriorganisaation ja kulttuurijärjestöjen edustajiston välille ohjatun Erätauko -keskustelumallin mukaisesti. Keskustelun pohjana olisi kysymys siitä, miten kuntien kulttuurilakia ja kulttuuristrategiaa lähdetään jalkauttamaan Lappeenrannassa.

Asiasanat: kulttuurijärjestö, verkostoituminen, strategia, yhteistyö

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Master's Degree in Cultural Management

Author: Riikka Hjelt

Title: Modelling a co-operation network of cultural organisations as a part of the cultural strategy of the city of Lappeenranta

Number of Pages: 57 and 3 attachment pages

Supervisors: Juha Iso-Aho and Päivi-Linnea Pötry

Commissioned by: Culture services, City of Lappeenranta

This work of development looks at the need for a co-operation network and the possibilities of creating a network between the cultural organisations in Lappeenranta. It also considers which kind of support the operators of the cultural field need from the city of Lappeenranta and how information would be transferred between these cultural organisations and the policy makers of the city.

For this work of development, a survey was sent to the representatives of the cultural organisations in Lappeenranta. The survey inquired about the possible co-operations with other organisations and with the city of Lappeenranta. The second research method was seven interviews with professionals from the cultural industry. In these interviews they were asked to share their views about the cultural situation in Lappeenranta. The development of the cultural network was modelled based on benchmarking.

The result indicates a need for a co-operation network, especially during the Covid-19 pandemic. The network itself is not the reason people want to come together. Instead, the driving factor for co-operation is a shared agenda or goal. The result also shows the cultural organisations need to be heard by the city of Lappeenranta.

The theoretical framework used in this work is based on the Finnish Municipal Cultural Activities Act, the cultural strategy of Lappeenranta and strategy and network literature. In addition to creating a co-operative network, this work proposes using the Erätauko-method to create a new way of communicating between the cultural organisation of the city of Lappeenranta and the representatives of different cultural organisations.

Keywords: cultural organisation, networking, strategy, co-operation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	TYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KEHITTÄMISKOHTTEEN KUVAUS	9
	2.1 Strategiatyöskentely kulttuurialalla	11
	2.2 Verkostotyöskentely kulttuurialalla	13
	2.3 Uusinajattelijoiden kulttuurimaakunta	15
	2.4 Saimaa-ilmiö 2026	17
3	TYÖN NÄKÖKULMA JA KÄYTETYT MENETELMÄT	20
	3.1 Kysely	21
	3.2 Haastattelu	21
	3.3 Benchmarking	22
4	TULOKSET JA POHDINTAA	23
	4.1 Kulttuuritoimijoiden foorumi	23
	4.2 Kyselyn tulokset	25
	4.3 Haastattelut	31
	4.3.1 ”Kokonsa mukainen kulttuurikaupunki”	33
	4.3.2 Yhteistyöajatuksia – Verkoston tarve, luominen, tehtävät ja ongelmat	34
	4.3.3 Kaupungin tuki	37
	4.4 Benchmarking	39
	4.4.1 Turku	39
	4.4.2 Jyväskylä	40
	4.4.3 Salo	43

4.4.4	Erätaukokeskustelu.....	44
4.4.5	Kumospace	45
5	VERKOSTON MALLINTAMINEN	48
6	YHTEENVETO JA EHDOTUKSET.....	52
	LÄHTEET	55
	LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Kulttuuri, sen tekeminen, esittäminen ja kuluttaminen on muutoksessa vuonna 2020 maailman valloittaneen Covid-19-pandemian vuoksi. Korona on laittanut kulttuuritoimijat, taiteilijat, tuottajat ja järjestöt miettimään toimintaansa uusilla tavoilla selviytyäkseen pandemian suljetua näyttämöitä, konserttisaleja ja työtiloja. Kulttuurin ja taiteen tekijöiltä kysytään resilienssiä normaalia, ”ennen koronaa”-aikaa enemmän, kun keikat ja esitykset on peruttu jo yli vuoden ajalta ja tulevaisuus on epävarma.

Kehittämistyöni tarkoitus on selvittää voisiko Lappeenrannassa toimia kulttuurijärjestöjen yhteistyöverkosto, minkälainen se olisi, mikä sen tarkoitus olisi ja miten se toimisi organisaation tasolla. Miten kulttuuritoimijat voisivat hyötyä yhteistyöstä toisten toimijoiden kanssa niin, että hyöty olisi molemminpuolinen? Oleellinen kysymys on myös, onko yhteistyöverkosto tarpeen ja ketä tai mitä se palvelee.

Kehittämistyöni tilaaja, Lappeenrannan kaupungin kulttuuritoimi kaipaa tietoa siitä, miten he voisivat kuulla paremmin ja helpommin paikallisten kulttuuritoimijoiden suunnitelmista, toiminnasta ja tarpeista. Kulttuuritoimi kokee, että voisi näin ollen olla helpommin tukena paikallisille kulttuurin ja taiteen tekijöille esimerkiksi liittämällä erilaisia toimijoita yhteen ja luomalla synergiaa niin toiminnan kuin avustustenkin suhteen. Kehittämistyöni päämääränä on yhteistyön lisääminen niin kulttuuritoimijoiden välille, kuin myös kaupungin suuntaan ja näin ollen työni toinen tarkoitus.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta velvoittaa kaupunkia ja toteutuakseen se tarvitsee kulttuurilaitosten lisäksi kolmannen sektorin kulttuurijärjestöjen ja kuntalaisten osallistamista ja osallistumista. Kuntien kulttuurilaki, sen pohjalta kirjoitettu maakunnallinen kulttuuristrategia Uusinajattelijoiden maakunta ja Saimaa-ilmiö 2026-kulttuuripääkaupunkihanke ohjaavat Lappeenrannan kulttuuritoimintaa. Tässä kehittämistyössäni ehdotan toimenpiteitä, jotka omalta osaltaan voivat edesauttaa kulttuuristrategian toteutumista, ja siksi kehittämistyöni liittämistä osaksi Lappeenrannan kulttuuristrategiaa on syytä harkita.

Nykyinen laki kuntien kulttuuritoiminnasta tuli voimaan maaliskuun alussa 2019 tasavallan presidentti Sauli Niinistön ja silloisen Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terhon

allekirjoittamana. Laissa säädetään kunnan kulttuuritoiminnan järjestämisestä, tavoitteista, tehtävistä, yhteistyöstä, osallistumisesta, tiedon tuottamisesta, arvioinnista, valtionrahoituksesta ja kehittamisestä. Laissa sanotaan: ”Kunnan kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä.” (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, 2019)

”Kuntien kulttuurilain tavoitteiden toteuttamisen lähtökohtia ovat demokratia, asukaslähtöisyys, tasa-arvo, kestävä kehitys sekä kulttuurinen moninaisuus ja vuopuhelu.” (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, 2019) Laissa kerrotaan sen pyrkivän tukemaan kuntalaisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan, sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen. Lailla pyritään edistämään kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen, vahvistamaan väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin ja luomaan edellytyksiä paikallisen ja alueellisen elinvoiman kehittymiselle ja sitä tukevalle luovalle toiminnalle kulttuurin ja taiteen keinoin. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, 2019)

Lain mukaan kuntien tehtävänä on:

edistää taiteen ja kulttuurin yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä, luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle, edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen, edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa, edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa, edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, 2019)

Kulttuuri liittyy kaikkiin kunnan tehtäviin, eikä ole enää vain oma toimialansa. Kolmas sektori on aina ollut merkittävä toimija ja yhteistyökumppani kulttuurin aloilla. Uuden kuntien kulttuurilain myötä tuota asemaa vahvistetaan edelleen. Taiteen ja kulttuurin vapaalla kentällä on paljon asiantuntijuutta, jota hyödynnetään kuntien ja kaupunkien kulttuurityössä. Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta, pykälässä 3 sanotaan, että ”kuntien kulttuuritoiminnan järjestämisessä tulee olla riittävää ja monipuolista asiantuntijaosaamista”. Laissa määriteltyjä tehtäviä ja

tunnistettua asiantuntijuutta ajatellen kaupunki on kiinnostunut saamaan enemmän tietoa kulttuurijärjestöjen tilanteesta, toiveista ja haasteista ja lisäämään mahdollista yhteistyötä järjestöpuolen kanssa. (Renko, Ruusuvirta, Forsell, Häyrynen, 2018, 22; Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, 2019)

2 TYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KEHITTÄMIS-KOHTEEN KUVAUS

Lappeenranta on 73 000 asukkaan kaupunki Etelä-Karjalassa, lähellä Venäjän rajaa. Lappeenranta tunnetaan torilta ostettavista herkuista, vedyistä ja atomeista, tv-sarja Sorjosesta (Fisher King Production 2016-2020), jääkiekon SM-liigajoukkue SaiPasta ja kauniista sataman ja linnonituksen alueesta. Lappeenranta on myös yliopistokaupunki, matkailukaupunki ja Suomen ilmastopääkaupunki European Green Leaf Award 2021 -tittelillään. Lappeenranta panostaa kestäväan kehitykseen, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja vihreisiin arvoihin ja se näkyy myös kaupungin strategiassa. (Lappeenranta, 2021)

Kehittämistyöni tilaaja on Lappeenrannan kaupungin kulttuuritoimi, jonka toiminta-ajatuksena on huolehtia kaupungin ja Etelä-Karjalan maakunnan palvelutarjonnasta monipuolisesti ja edistää alueen omaleimaisuutta. Kulttuuritoimi koostuu neljästä osasta, museoista, kirjastosta, teatterista ja orkesterista. Nämä instanssit toimivat kulttuuritoimenjohtajan alaisuudessa. Kulttuuritoimenjohtaja on työskennellyt ns. tuplapestillä myös kirjastonjohtajan virassa, mutta jatkossa virkoja tulee hoitamaan erilliset henkilöt nykyisen johtajan eläköityessä 2021. Lastenkulttuurikeskus METKU on siirtymässä nuorisotoimen alaisuudesta kulttuuritoimen alaisuuteen vuoden 2021 aikana. Lappeenrannassa oli aiemmin 1980-luvulla perustettu kulttuuritoimisto, mutta se lakkautettiin 2015 ja toiminnot sulautettiin muille yksiköille, kuten tapahtumapalveluille. Kulttuuritoimistoa johti kulttuurisihteeri tehtävinään muun muassa kulttuuritoimen johtaminen, asioiden valmistelu ja esittely kulttuurilautakunnalle, avustusten ja tukien suuntaaminen, tuottaminen ja kesäteatterin toiminnan organisointi. (Lappeenranta, 2021; Kallio, 2010, 14)

Kulttuuritoimi kuuluu 11-jäsenisen kulttuuri- ja liikuntalautakunnan alaisuuteen. Lautakunnan tehtäviin kuuluu muun muassa teatterin ohjelmistosta, kulttuuri-, taide- ja perinnetoimikunnan avustuksista ja henkilöstövalinnoista päättäminen. (Lappeenranta, 2021)

Lautakunta järjestää kuntalaisten toimintaedellytysten vahvistamiseen liittyvät palvelut ja siinä tarkoituksessa huolehtii mm. kuntien kulttuuritoimesta annetun lain, vapaasta sivistystyöstä annetun lain, kirjastolain, teatteri- ja orkesterilain, museolain ja liikuntalain mukaan kaupungille kuuluvista tehtävistä sikäli, kun näistä tehtävistä ei ole erikseen määrätty. (Lappeenrannan kaupungin hallintosääntö, 2021)

Tammikuussa 2020 on laadittu uusi kulttuuristrategia, Uusinajattelijoiden maakunta. Kulttuuristrategia pohjautuu maaliskuussa 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuripalveluista ja Saimaa ilmiö 2026-kulttuuripääkaupunkihankkeeseen. Saimaa-ilmiöstä kerron tarkemmin kappaleessa 2.4. (Lappeenranta, 2021)

Lappeenrantalaista kulttuurijärjestökenttää voidaan pitää monipuolisena ja aktiivisena kaupungin kokoon ja asukasmäärään nähden. 2000-luvulla, ja varsinkin viimeisen vuosikymmenen aikana, on syntynyt paljon uusia ja innostuneita ryhmiä ideoineen. Työni tilaajalta saamani sähköpostilistauksen mukaan Lappeenrannassa on yli 80 aktiivisesti toimivaa kulttuurialan yhdistystä, kuten kuoroja, orkestereita, taideyhdistyksiä, teatteria ja tanssia. Määrä voi olla suurempikin, varmaa lukua aktiivisten kulttuurijärjestöjen määrästä ei ole tiedossa. Lappeenrannassa myös koulun ulkopuolinen taiteen perusopetus toimii yhdistysvetoisesti musiikkiopiston, kuvataidekoulun, Taidekoulu Estradin ja Tanssiopiston voimin. Nämä yhdistysmuotoiset koulut rikastuttavat myös paikallista kulttuurikenttää ja synnyttävät uusia kulttuurin tekijöitä. (Hjelt-Taponen, 2020)

Lappeenrannan aktiivisesta kulttuurijärjestöjen toiminnasta maininnan ansaitsee Kulttuuritila Nuijamies ry. Kulttuuritila Nuijamies ry:n toiminta alkoi vuonna 2017 kansalaisaktivisminä halusta pelastaa vanha purku-uhan alla ollut elokuvateatteri. Elokuvateatteri Nuijamies oli toiminut rakennuksessa 50-luvulta lähtien perheyrietyksenä, mutta joutui lopulta myymään toimintansa Finnkinolle, joka pian, päinvastaisista aikomuksistaan huolimatta, lakkautti elokuvatoiminnan Nuijamiehessä. Kulttuuritila Nuijamies ry:n tavoitteessa pelastaa vanha elokuvateatteri onnistuttiin, ja tällä hetkellä yhdistys on pyörittänyt jo pari vuotta erilaisia kulttuuritapahtumia, seminaareja, elokuvia, teatteria ja muita esityksiä, sekä aulabaaria sittemmin suojelumerkinnän saaneessa elokuvateatteri Nuijamiehen kiinteistössä Lappeenrannan keskustassa. Korona on kurittanut Nuijamiehen toimintaa rajusti, keväästä 2020 alkaen tapahtumia ei ole voinut järjestää. Sinnikäs yhdistys on kuitenkin rahoittanut toimintaansa muun muassa joukkorahoituksella, koronatuilla ja tilan vuokraamisella esimerkiksi streamattaville konserteille. (Kulttuuritila Nuijamies ry, 2021)

Toisena esimerkkinä kulttuurijärjestökentän aktiivisista toimijoista nostan Galleria HOI SIEn. Galleria HOI SIE perustettiin vuonna 2012 paikallisen katutaiteilijan, Ville Färsaarten, toimesta. Galleria on nykyään nimeltään UUS HOI SIE, ja perustaja Färsaaret on siirtynyt pääosin

toiseen kaupunkiin, mutta toiminta jatkuu uusien tekijöiden turvin ja tapahtumia järjestetään matalalla kynnyksellä. UUS HOI SIE tuntuu olevan se paikka, missä aloittelevat bändit aloittavat keikkataipaleensa ja taiteilijat järjestävät ensimmäisiä näyttelyitään. Facebook-sivuillaan UUS HOI SIE kertoo olevansa “pienen, vaihtuvan porukan vapaaehtoisesti pyörittämä vaihtoehtoinen alakulttuuri- ja taidekeskus, joka tarjoaa mahdollisuuden monipuolisille musiikki- ja kulttuuritapahtumille”. Samasta tekijäjoukosta on syntynyt myös UUS Kulttuuri ry, joka järjesti Suomen ensimmäistä hiilinegatiivista Uus Festivaalia kesälle 2020, mutta koronan vuoksi tapahtuma siirtyi kesälle 2021. Uus Festivaali on musiikkiin ja esiintyviin taiteisiin keskittyvä festivaali, joka kohdistaa tuottonsa metsien suojelemiseksi. Tapahtuma minimoi päästönsä ja myös hankkii metsää hiilineluksi yhteistyössä Ilmastometsä ry:n kanssa. (Facebook/UUS-HOISIE 2020; Uusfestivaali, 2021)

Opinnäytetyöni kehittämisprosessi on tuottaa tilaajalleen, Lappeenrannan kaupungin kulttuuri-toimelle, tietoa järjestökentän tarpeista, sekä selvittää minkälaista yhteistyötä kulttuuritoimijoiden keskuudessa toivotaan. Toinen kehittämisprosessi on mallintaa yhteistyön toimintatapoja tai -malleja kulttuurialan yhdistyksille ja järjestöille. Tarve työn tekemiselle ja selvitykselle verkoston tarpeellisuudesta on noussut järjestökentän resurssipulasta ja tilaajan kiinnostuksesta selvittää mitä tukea kulttuurijärjestöt kaipaavat. Kulttuurijärjestöjen resurssipula näyttäytyy niin taloudessa, henkilöstövajeena kuin toimitilapuutteenakin.

Työni tutkimuksellinen viitekehys pohjautuu verkostojen rakentamiseen erityisesti kulttuurialalla, lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta ja Lappeenrannan kulttuuristrategiaan. Näitä viitekehyksiä avaan seuraavissa kappaleissa.

2.1 Strategiatyöskentely kulttuurialalla

Strategia-ajattelu lienee tutumpaa yritysmaailmasta. Sen sijaan julkisella ja kolmannella sektorilla toimittaessa strategia-ajattelu saattaa olla vieraampaa, mutta silti yhtä tärkeää. Julkisen sektorin kulttuuripuolella voisi ajatella, että jos laki kuntien kulttuuritoiminnasta on visio siitä mihin pyritään, on kulttuuristrategia se, miten visiota toteutetaan. (Lukkarila, 2015)

Lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta pohjautuu myös Uusinajattelijoiden maakunta, Lappeenrannan ja Etelä-Karjalan maakunnan kulttuuristrategia vuoteen 2027, mihin tämä opinnäyte-työni vahvasti linkittyy. Kulttuuristrategia esittää kulttuurin roolin kuuden eri tehtävän kautta. Jokaiselle kohdalle on asetettu tavoitteet, toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ja lopulta indikaattorit, joilla pystytään mittaamaan tavoitteiden toteutumista tunnuslukuina. Näin luodaan strateginen viitekehys. Strategisia valintoja ohjaa laki kuntien kulttuuritoiminnasta ja muutamien muiden kulttuuripääkaupungiksi pyrkivien kaupunkien kulttuuristrategiat. (Iso-Aho, 2020; Lukkarila, 2015, 7-9, 15-19)

Hyvin harkittu strategia antaa tekemiselle selkeät raamit ja hyvin avattuna se auttaa hahmottamaan mitä ollaan tekemässä. Strategialla pyritään tekemään jotain uutta tai jotain paremmin kuin ennen on tehty. Uusinajattelijoiden maakunta perustuu lakiin, mutta nimensä veroisesti pyrkii tekemään uutta. Strategian tuominen käytäntöön voi olla haastavaa, jos toimintakulttuuri on liian vahva tai ”kaavoihin kangistunut” ja strategia liian kaukana siitä. Siitä syystä uuden strategian avaaminen ja tuominen konkreettisesti käytäntöön on tärkeää. Liian rationaalinen ajattelu strategiatyössä kulttuurin parissa toimiessa voi myös olla kompastuskivi, sillä ala on humaani ja heikommin ennalta arvattavissa kuin esimerkiksi talouden tai tekniikan aloilla. (Vuorinen, 2013, 27-33)

Uusinajattelijoiden maakunta -kulttuuristrategia on koottu lyhyessä ajassa Saimaa-ilmiö 2026-kulttuuripääkaupunkihankkeen aikataulun vuoksi, sillä kulttuuristrategia on osana hankehakemusta. Tiukasta aikataulusta johtuen strategian valmisteluun ei ehditty kerätä paljoa ulkopuolelta tulevaa materiaalia kyselylomaketta ja Saimaa-ilmiö kulttuuripääkaupunkihankkeen yhteydessä olevia tilanteita lukuun ottamatta. Strategian muita aineistoja on ollut Savonlinnan, Tampereen ja Mänttä-Vilppulan kulttuuristrategiat, jotka kaikki liittyvät myös kulttuuripääkaupunkihankkeisiin. Uusinajattelijoiden maakunta -strategia on työkalu Lappeenrannan ja Etelä-Karjalan kulttuuristen mahdollisuuksien esiin nostamiseen ja hyödyntämiseen. (Iso-Aho, 2020)

Lappeenrannan kaupungin Lappeenranta 2033 -strategiassa kehitystyön kärjiksi on valittu ”kasvua ja osaamista”, ”puhdasta ja kestävä” ja ”sykettä ja säpinää”. Sykettä ja säpinää on jaettu kolmeen kohtaan: ”elävä tapahtumakaupunki, hikeä ja hupia, sekä opiskelijat osaksi kaupunkia”. Käytännössä niiden tarkoitus on innostaa harrastamaan ja liikkumaan, sekä luoda edel-

lytyksiä tapahtumien järjestämiselle Lappeenrannassa. Näiltä osin strategiassa keskitytään matkailuun ja tapahtumiin, eli kaupungin vetovoimaan. Se on tärkeää ja on hyvä, että tapahtumat on huomioitu merkittäväksi osaksi kaupungin elinvoimaa ja viihtyisyyttä. Samalla kuitenkin taide ja kulttuuri, mitkä eivät useinkaan perustu tapahtumiin, jäävät vähemmälle huomiolle, ja strategian vaikuttavuus esimerkiksi vapaan kentän kulttuuritoimijoille jää vähäiseksi. (Lappeenranta, 2021)

Etelä-Karjalan liiton toteuttamaa maakuntaohjelmaa ollaan uudistamassa, edellinen on kirjoitettu vuosille 2018-2021 ja sen alaotsikko on ”eKarjala on etevä edelläkävijä”. Kärkivalinnoiksi on kirjattu ”välitön ja välittävä eKarjala, yritteliäs eKarjala, kestävä ja vastuullinen eKarjala, sekä kansainvälinen eKarjala”. Välitön ja välittävä eKarjala -osiossa korostetaan yhdessä tekemistä, ”me-henkeä”, muutosmyönteisyyttä ja hyvinvoinnin edistämistä. Näitä tavoitellaan muun muassa hyödyntämällä alueen omaa kulttuuria ja taidetta, kulttuuriperintöä ja luontoympäristöä, sekä kolmannen sektorin toiminnan kehittämistä. Etelä-Karjalan liiton kulttuuriryhmä on käsitellyt kokouksissaan 2020-2021 Uusinajattelijoiden kulttuurimaakunta -strategiaa ja tämän pohjalta on nostettu strategiasta keskeisiä asioita mukaan tekeillä olevan maakuntaohjelman valmisteluun. (Etelä-Karjalan maakuntaohjelma, 2017; Iso-Aho, 2021)

2.2 Verkostotyöskentely kulttuurialalla

Kulttuuri- ja taidealoilla yhteistyötä tehdään verkostoissa töiden projektiluonteisuuden ja vaihtuvien tekijöiden johdosta. Jokaisella tekijällä ja järjestöllä on tieto ja taito omasta alasta, mutta kun omaa tekemistä avataan toisten toimijoiden suuntaan ja aletaan tehdä yhdessä, syntyy verkostoja ja oletettavasti myös voimavarat lisääntyvät. Myös tuottavuus oletettavasti lisääntyy. Johtaminen muuttuu, kun suljetun organisaation sijaan aletaan toimia avoimessa verkostossa, missä perinteinen hierarkkinen johtajuus ei tule kyseeseen. Pienemmissä kulttuurialan järjestöissä tai yhteisöissä, missä tekeminen usein perustuu vapaaehtoisuuteen, ei tuollainen hierarkkinen, ylhäältä alaspäin tapahtuva johtaminen tule monesti muutenkaan kyseeseen. Verkostoissa se tulee kyseeseen vielä vähemmän, sillä toimijat ovat tasavertaisia verkoston jäseniä. Kokeilukulttuuri on verkostoissa luontainen tapa toimia ja erilaiset verkoston jäsenet mahdollistavat sen monipuolisuudellaan. (Sydänmaanlakka, 2015, 168; Nikkilä, 2017)

Verkostojen rakentamisen syynä on hyödyttää jollain tavalla verkostoon kuuluvia toimijoita. Verkostossa toimimisen ydin on eri organisaatioiden väliset suhteet, yhdessä tekeminen ja sen onnistumiseksi avainasemassa on luottamus yhteistyökumppaneihin. Luottamus syntyy, kun opitaan tuntemaan ja halutaan toisille hyvää. Jos tarvitaan yhteistyötä ja yhteistyökumppaneita, silloin täytyy tehdä itse yhteistyötä ja olla yhteistyökumppani. Verkostotoimijoille saattaa olla tuttu ilmiö, että yhteistyötä kannatetaan avoimesti ja lämpimästi, mutta samalla oma sitoutuminen yhteiseen toimintaan yritetään pitää kevyenä. (Järvensivu, 2019, 33-36; Seikkula ja Arnkil, 2009, 33)

Kuntien kulttuuritoiminnan lain tavoitteisiin on Etelä-Karjalan alueella vastattu jo kahdella erillisellä hankkeella, tosin ei pelkästään Lappeenrannassa vaan yli maakuntarajojen. Etelä-karjalainen Kaakon Taide ry sai Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman kehittämistehtävän vastaamaan kuntien kulttuurilaissa määriteltyyn kunnan tehtävään ”luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle”. Kehittämistehtävän tavoitteena on uudistaa kuntien tuotantorakenteita ja vahvistaa järjestäjäpohjaa taiteen ja kulttuurin osalta. Toinen hanke on Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK:n Elo ja iloa Kaakkois-Suomeen. Kehittämistehtävä on alueellinen Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueilla ja sen rahoittaa niin ikään Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kehittämistehtävä perustuu kuntien kulttuurilakiin, kunnan tehtävään ”edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa”. Molemmat kehittämistehtävät liputtavat vahvasti verkostoitumisen puolesta ja ovat kutsuneet Etelä-Karjalaisia kulttuuritoimijoita yhteiseen työpajaan pohtimaan kiinnostusta maakunnalliseen verkostoon. (Kaakon Taide, 2021; XAMK, 2021; Vilkuna, 2021)

Tämän kehittämistyön tarkoituksena on miettiä lappeenrantalaisten kulttuurijärjestöjen verkoston luomista, mutta väistämättä paikallisen verkoston lonkerot ulottuisivat myös maakunnalliselle tasolle erilaisten yhteistyökuvioiden ja -kumppaneiden ansiosta. Esimerkiksi edellä mainitut kehittämistehtävät verkostoineen voivat olla hyödyksi paikalliselle verkostolle ja sen vuoksi ne tässä toin esille.

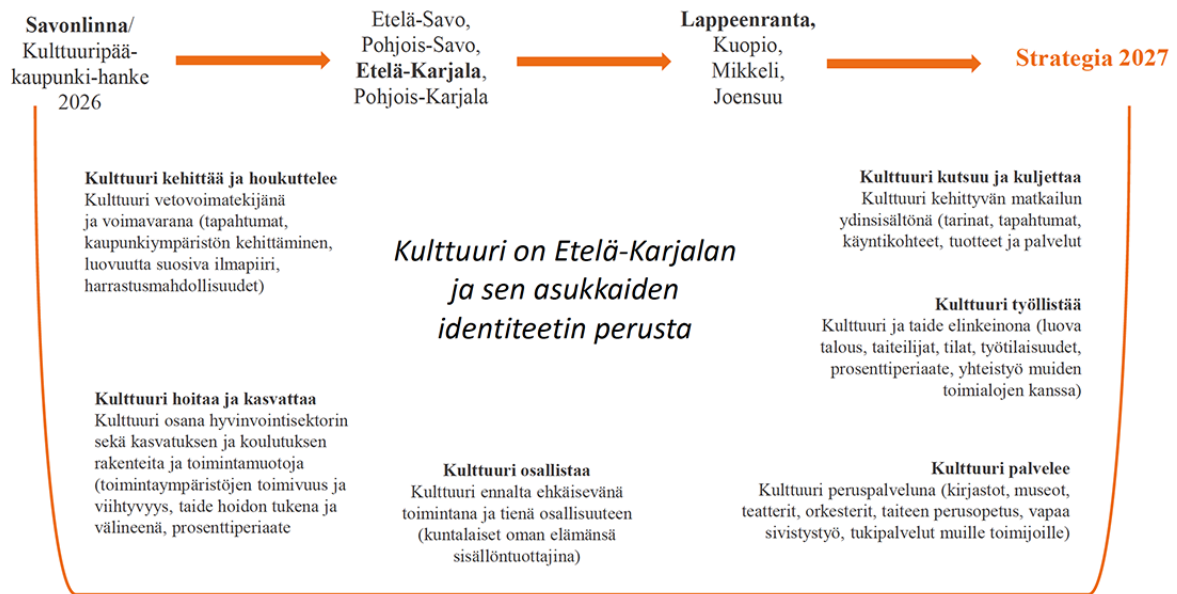
2.3 Uusinajattelijoiden kulttuurimaakunta

Etelä-Karjalan maakunnan ja Lappeenrannan kaupungin kulttuuristrategia vuoteen 2027 on kirjoitettu vuosien 2019–2020 vaihteessa. Sen on koonnut Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon lehtori Juha Iso-Aho. Strategia kytkeytyy pitkälti lakiin kuntien kulttuuri-toiminnasta ja Saimaa-ilmio 2026 kulttuuripääkaupunkihankkeeseen, jossa päähakijana on Savonlinna. Lappeenranta on mukana yhtenä rinnakkaishakijana muitten Saimaan ympäryskaupunkien (Savonlinna, Mikkeli, Kuopio ja Joensuu) ohella. Strategiatyötä on esitelty mm. Etelä-Karjalan liiton kulttuurityöryhmässä ja Lappeenrannan kaupungin kulttuurin johtoryhmässä, sekä muissa alueen sidosryhmissä. (Iso-Aho, 2020)

Strategian johdannossa selvitetään, miksi se on nimetty Uusinajattelijoiden kulttuurimaakunnaksi. Nimi tulee historiasta, siitä miten ensimmäiset ihmiset ovat tulleet Suomeen jääkauden jälkeen ja asettuneet Etelä-Karjalaan. He keksivät uuden tavan valmistaa työkaluja kvartsista ja siitä alkanut asioiden uusinajattelu on seurannut nykypäivään asti. Nykypäivänä Etelä-Karjalaisia uusinajattelijoita ovat esimerkiksi LUT-yliopiston tutkijat. Iso-Aho kirjoittaa ”uusinajattelun merkitsevän katsomista kengänkärkiä kauemmaksi. Se on rohkeutta investoida uutta luovaan ajatteluun, kokeilla mahdollisia, oppia epäonnistumisista ja iloita onnistumisista – myös toisten”. (Iso-Aho, 2020)

Kulttuuri merkitsee monia asioita, kuten alueellisen identiteetin perustaa. Lappeenrannan ja Etelä-Karjalan vahvuuksiksi ja erityispiirteiksi mainitaan Saimaa, Venäjän läheisyys ja karjalainen elämäntapa. (Iso-Aho, 2020)

Kulttuuristrategia on tehty alueen kehittämiseksi ja se esittää kulttuurin roolin kuuden eri tehtävän kautta. Kulttuuri palvelee, osallistaa, hoitaa ja kasvattaa, työllistää, kutsuu ja kuljettaa, sekä kehittää ja houkuttelee. Oheinen kuva, ”Kulttuurin kuusi roolia” on kulttuuristrategiasta ja tiivistää nämä kuusi tehtävää ja sijoittaa ne myös kulttuuripääkaupunkihankkeeseen. (Iso-Aho, 2020)

Kuva 1. "Kulttuurin kuusi roolia" (Uusinajattelijoiden kulttuurimaakunta, 2020)

Kulttuuri palvelee -kohdan tavoitteina on tarjota kaikille kuntalaisille kulttuurilaitosten palveluita, tarjota taiteen perusopetusta, tarjota tiloja kulttuuritoiminnan järjestämiseen ja tuoda esiin oman alueen taiteilijoita. Toimenpiteiksi on kirjattu, että kaupunkien tulisi turvata kulttuurilaitosten toimintaedellytykset, tuoda kulttuuritarjontaa lähemmäs ihmisten elinympäristöä ja ottaa huomioon paikallisten kulttuuritoimijoiden ja taiteilijoiden toimitilarpeet. (Iso-Aho, 2020)

Kulttuuri osallistaa -kohdan tavoitteina on tarjota halukkaille mahdollisuus osallistua kulttuurin sisältöjen tuottamiseen järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan puitteissa. Toimenpiteiksi tämän toteutumiseksi on kirjattu kuntien toteuttamat yhteisötaideprojektit, joihin kuntalaiset osallistuvat ja sitä kautta pääsevät kehittämään omaa elinympäristöään ja matalan kynnyksen työpajat, joissa ammattilaisen johdolla pääsee toteuttamaan omaa taiteilijuuttaan. (Iso-Aho, 2020)

Kulttuuri hoitaa ja kasvattaa -kohdan tavoitteina on ottaa taiteen menetelmät käyttöön jokapäiväisessä hoito- ja hoivatyössä lääketieteellisen hoidon lisänä ja suunnitella sosiaali- ja terveyspalveluita tarjoavat tahot visuaalisesti ja toiminnallisesti hyvinvointia tukeviksi. Toimenpiteiksi näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on kirjattu taiteilijoiden vierailut kouluihin ja päiväkotihin, sekä ääni- ja kuvataiteilijat muun muassa toimitilojen suunnitteluun. (Iso-Aho, 2020)

Kulttuuri työllistää -kohdan tavoitteina on työllistää kulttuurisektorin luovaa osaamista eri toimialoille ja tarjota riittävästi kohtuuhintaisia työskentely- ja esiintymistiloja. Toimenpiteinä kootaan kulttuurisektorin ja muiden toimialojen edustajia yhteisiin tilaisuuksiin verkostoitumaan ja luomaan uudenlaista yhteistyötä. Myös yhteisöllisiä työtiloja tuetaan. (Iso-Aho, 2020)

Kulttuuri kutsuu ja kuljettaa -kohdan tavoitteena on tehdä tunnetuksi Etelä-Karjalaa historiaan, paikoistaan ja tarinoistaan, sekä nykykulttuuristaan. Tavoitteina on myös tarjota tapahtumia ympärivuotisesti, joiden tuottamisessa keskeinen rooli on paikallisilla järjestäjillä, sekä saada matkailijat käyttämään Itä-Suomalaisia kulttuuripalveluita. Toimenpiteinä tavoitteiden saavuttamiseksi mainitaan tapahtumatoiminnan koordinoiminen yli kuntarajojen, kuntien ja muiden rahoittajien tuen suuntaaminen paikallisten tapahtumien ja tapahtumatarjonnan kehittämiseen, sekä se, että kunnat huolehtivat kulttuuri- ja historiakohteiden opasteista. (Iso-Aho, 2020)

Kulttuuri kehittää ja houkuttelee -kohdan tavoitteina on luoda toimivat peruspalvelut, kulttuuritarjonta, luonto ja harrastusmahdollisuudet täällä asuville ja tänne muuttaville niin, että maakunta tunnetaan vilkkaasta kulttuurielämästä ja harrastusmahdollisuuksista. Tavoitteena on myös, että kulttuuri näkyisi kaupungissa ilman, että sen äärelle erikseen tarvitsisi hakeutua. Toimenpiteinä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi maakunnan markkinoinnissa korostetaan hyvän elämän elementtejä, kuten luontoa, kulttuuria ja harrastusmahdollisuuksia ja tyhjillään oleviin kiinteistöihin pyritään saamaan toimintaa. (Iso-Aho, 2020)

2.4 Saimaa-ilmiö 2026

EU:n Luova Eurooppa -ohjelma rahoittaa Euroopan kulttuuripääkaupunkeja (European Capitals of Culture, ECOC). Kulttuuripääkaupunkeja valitaan vuosittain kaksi tai kolme ja niiden tarkoituksena on “korostaa Euroopan kulttuurien moninaisuutta, lisätä kulttuurivaihtoa Euroopassa ja vahvistaa kansalaisten tunnetta kuulumisesta yhteen kulttuurialueeseen”. (Opetushallitus, 2021) Kulttuuripääkaupungeiksi valittiin 1900-luvun puolella kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita, kuten Ateena tai Rooma. Nykypäivänä niiden merkitys on erilainen; 2000-luvulla pienemmätkin kohteet ovat kisanneet tittelistä. Jos aiemmin nimitys oli statussymboli,

nyt se on väline kulttuuripääkaupungin identiteetin kehittämiseen. (Opetushallitus, 2021; Hjelt-Taponen, 2020)

Savonlinna on yksi Kulttuuripääkaupunki 2026-hankkeen Suomen hakijoista Tampereen ja Oulun ohella. Savonlinnan kulttuuripääkaupunkihanke on nimeltään Saimaa-ilmio 2026 ja päähaku Savonlinnan lisäksi mukana on Mikkeli, Kuopio, Joensuu ja Lappeenranta. Ne kaikki ovat Saimaan ympäryskaupunkeja. Saimaa-ilmion teemoina ovat “Veden voimalla, yhdistävillä silloilla ja itäisellä ilolla”. Keväällä 2020 Saimaa-ilmio pääsi jatkoon ja toisen vaiheen hakukirjaa kirjoitetaan parhaillaan, keväällä 2021. Voittaja Savonlinnan, Tampereen ja Oulun välillä ratkeaa 2.6.2021. (Saimaa-ilmio 2026, 2021)

Haastattelin opinnäytetyötäni varten Saimaa-ilmion Etelä-Karjalan aluekoordinaattori Mona Taipaleta. Hänen mielestään Saimaa-ilmion ja Savonlinnan suurimpia vahvuuksia on se, että kulttuuripääkaupungin titteliä haetaan alueena. Hankkeen myötä alueiden, kaupunkien ja maakuntien yhteistyötä tiivistetään. Pienille kunnille lähes elinehto on toimia yhdessä, eikä yhdessä tekeminen ole eurooppalaisittainkaan mitenkään ainutlaatuista. Kun väestöä on siirtynyt suuriin kaupunkeihin, pärjäävät pienet kunnat paremmin yhdistämällä voimansa. Tavoitteena Saimaa-ilmioilla on saada kaikilta alueen kunnilta sitoumus olla mukana keskuskaupunkien lisäksi. Jos kaikki kunnat lähtevät mukaan, Saimaa-ilmio kattaisi viiden keskuskaupungin lisäksi 48 kuntaa ja se olisi iso merkki alueellisesta halusta voittaa titteli. Tällä hetkellä lisärahoituksella on mukana jo yli puolet, eli 27 kuntaa. Etelä-Karjala on alueen maakunnista ainoa, joka on mukana jo kaikilla yhdeksällä kunnallaan. (Saimaa-ilmio 2026, 2021; Hjelt-Taponen, 2020)

Saimaa-ilmion keskuskaupunkeja yhdistää Euroopan neljänneksi suurin järvi, Saimaa, ja se on ehdottomasti alueen vahvuus. Saimaan järviluonto on suomalaisittainkin ainutkertaista ja vesistöä pitkin pääsee seilaamaan kaikki Saimaa-ilmioon kuuluvat alueet. Kaikki keskuskaupungit ovat Vuoksen vesistön rannalla. Lappeenrannan titteli Suomen ilmastopääkaupunkina (European Green Leaf Award 2021) nähdään myös vahvuutena. Taipale mainitsi yhdeksi alueen vahvuudeksi Venäjän läheisyyden hankealueen yli 600 kilometrin rajaviivallaan. Kanssakäyminen rajan yli on luontevaa ja kertoo monella tavalla rinnakkaiselosta, kulttuuriyhteistyötä tehdään kaikin puolin laajasti. (Taipale, 2020; Hjelt-Taponen, 2020)

Alueella on paljon kulttuurin ja taiteen tekijöitä ja täällä olisi Euroopalle paljon näytettävää itäisen ilon, sekä lupsakoiden savolaisten ja karjalaisten lisäksi. ”Luonto, hyvä hengitysilmä ja Saimaan puhtaus ovat jotain, mitä monissa paikoissa ei ole.” (Taipale, 2020; Hjelt-Taponen, 2020)

Miksi Saimaa-ilmion sitten pitäisi voittaa kulttuuripääkaupungin status? Alue tarvitsee titteliä eniten alueen kehittymisen kannalta. Tutkitusti kulttuuripääkaupungin alueelle tulee investointeja, luovien alojen yrityksiä ja se on merkittävää aluekehityksen kannalta. Ylimaakunnallinen yhteistyö vahvistaa verkostoja, syntyy hankkeita, näyttelyitä ja muuta maakuntien rajat ylittävää toimintaa. Paljon kaivatun alueellisen vetovoiman ja pitovoiman nähdään myös lisääntyvät. (Taipale, 2020; Hjelt-Taponen, 2020)

3 TYÖN NÄKÖKULMA JA KÄYTETYT MENETELMÄT

Tarkastelen kehittämistehtävääni kahdesta eri suunnasta. Toisaalta lappeenrantalaisten kulttuurijärjestöjen toiveita ja tarpeita yhteistyöverkoston luomiseksi ja toisaalta miten kaupunki saisi paremmin tietoa kulttuurijärjestöjen tarpeista. Näkökulmani on tarkastella tutkimuskysymyksiäni ja aineistoa niin, että olen ikään kuin kulttuurijärjestöjen ja kaupungin organisaation välissä tuottaen tietoa työn tilaajalle ja kulttuurijärjestöille. Arvioin kehittämistyöni tulevan tarpeeseen molemmille tahoille, sillä tarve tämän kaltaiselle avaukselle on kaikunut niin kulttuuritoimijoiden kuin asiantuntijoidenkin taholta. Verkostoituminen alkaa olemaan jopa elinehto, erityisesti pienemmille toimijoille, joten siltäkin kantilta yhteistyöverkoston mallintaminen on tärkeää. Kappaleessa 4.4 tulen kertomaan kolmesta verkostosta ja kahdesta työkalusta, joista otan mallia tähän kehittämistehtävään. Työni tulosten toivon tietenkin hyödyttävän sekä kulttuurijärjestöjä että kaupunkia.

Kehittämistyöni tutkimuskysymykset ovat

- Minkälainen yhteistyöverkosto helpottaisi kulttuurijärjestöjen työtä tai toimintaa ja poistaisi päällekkäisyyttä?
- Miten kaupungin kulttuuriorganisaatio saisi tietoa kolmannen sektorin kulttuuritoimijoiden toiminnasta ja tarpeista?

Ensimmäinen kysymyksen tavoitteena on kartoittaa kiinnostusta ja tarpeellisuutta löytää uusia toimintatapoja ja synergiaa kulttuurijärjestöjen välille esimerkiksi rahoituksessa, tapahtumajärjestämisessä, toimitila-asioissa ja vapaaehtoistoiminnassa. Toinen kysymys pyrkii lisäämään Lappeenrannan kaupungin organisaatioiden, erityisesti kulttuuritoimen tietämystä järjestöpuolen toiminnoista, jotta kaupungin olisi helpompi myöntää avustuksia, tukea tapahtumia, antaa toimitiloja ja miettiä muita kumppanuusmalleja järjestöjen kanssa.

Kulttuurijärjestöjen yhteistyöverkosto on toistaiseksi suunnitteluasteella. Yhteistyöverkosto voisi vastata moniin järjestökentältä nousseisiin tarpeisiin ja toimia äänitorvena kaupungin suuntaan ja päinvastoin. Tämän työni myötä näkisin, että verkostolle olisi hyvä löytyä koolle kutsuja, joka käynnistäisi verkoston toiminnan ja organisoisi verkostoa ilmenevien tarpeiden mukaan.

Pääasiallisina aineistonkeruumenetelminä käytin kyselyä ja haastatteluita. Näiden lisäksi käytin benchmarkingia. Covid-19-pandemiasta johtuen aiemmin suunnitellut ryhmäkeskustelut ja työpajat jouduin jättämään työstä pois. Lähimmäs niitä pääsin, kun Lappeenrannan kulttuuri-toimi ja tapahtumapalvelut järjestivät kulttuuritoimijoiden foorumin marraskuussa 2020. Siellä kerroin kulttuuritoimijoille lyhyesti opinnäytetyöstäni ja että tulen lähestymään heitä kysely-tutkimuksen kanssa tammikuussa 2021. Teetin heille myös pienen kyselyn, mistä lisää kappaleessa 4.

3.1 Kysely

Kysely lähetettiin sähköpostilla 87 lappeenrantalaiselle kulttuurijärjestölle, työryhmälle tai vapaalla kulttuurikentällä vaikuttavalle henkilölle. Sähköpostiosoitteet tulivat työn tilaajalta. Kysely toteutettiin verkossa aikavälillä 12.1.-1.2.2021. Vastauksia kyselyyn tuli 32, eli vastausprosentti oli 28. Kyselyyn vastattiin anonyymisti.

Kyselyssä oli 18 kysymystä. Siinä kysyttiin mitä yhteistyötä yhteisöt ovat tehneet toisten järjestöjen tai yhteisöjen kanssa, minkälaisia kokemuksia siitä on ja minkälaista yhteistyötä he toivoisivat jatkossa olevan ja minkä tahon organisoimana. Lisäksi kysyttiin miten he kokevat kaupungin roolin niin järjestöjen tukijana kuin yhteistyökumppanina, ja mitä toiveita heillä on esittää kaupungin suuntaan. Kyselylomake on tämän työn liitteissä.

3.2 Haastattelu

Haastattelin kehitystyötäni varten kuutta lappeenrantaista ja yhtä maakunnallista kulttuurintekijää. Haastattelut olivat keskustelumaisia teemahaastatteluita, joissa aihe oli ennalta määrätty ja kysymykset pohjautuivat osittain tiettyyn runkoon, mutta tilaa keskustelun rönsyilylle oli myös. (Eskola, Lätti ja Vastamäki, 2018, 27-30.)

Haastateltavat henkilöt valikoituivat edustamiensa tahojen sekä laajan yhdistys-, järjestö- ja kulttuurialan kokemuksen perusteella. Haastateltavia olivat Lappeenrannan kaupungin tapah-

tumakoordinaattori Teemu Myyryläinen, Kaakon Taide ry:n taidejohtaja Anna Vilkuna, Saimaa-ilmiö 2026 kulttuuripääkaupunkihankkeen aluekoordinaattori Mona Taipale, Saimaan nuorisoseurojen toiminnanjohtaja Tuija-Liisa Leino, Etelä-Karjalan yhdistykset ry:n puheenjohtaja Ilkka Kuukka, Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus METKUn toiminnanjohtaja Minna Pirilä-Martti, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon lehtori Juha Iso-Aho. Haastateltavilta kysyttiin miten he näkevät paikallisen kolmannen sektorin kulttuurikentän, miten itse sinne sijoittuvat, mihin suuntaan niin järjestöjen keskeistä kuin kaupunginkin suuntaan tapahtuvaa yhteistoimintaa tulisi viedä, ja millä keinoin.

3.3 Benchmarking

Benchmarkingin perustana on tutkia miten toiset tahot, joko omalta alalta tai jostain muualta, toimivat ja menestyvät, ja miettiä voisiko niiden tapoja ottaa käyttöön omassa kehityskohteessa. Valitsin benchmarkingin yhdeksi menetelmäksi, sillä kokeneemmista tekijöistä on järkevää ottaa mallia. Hyvien toimintamallien lisäksi on mahdollista väistää virheitä, jos joku on tehnyt ne jo aiemmin. (Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti, 2014, 186.)

Benchmarkingin kohteiksi tässä kehitystyössäni päätyivät Taidekahvit -konsepti Turusta ja Jyväskylän Aamukahvit kulttuuritoimijoille. Päädyin näihin tahoihin, koska vastaavanlaisia verkostoja ei ole montaa ja näillä molemmilla on vakiintunut toimintamuotonsa. Toiminta on saman kaltaista, mistä lappeenrantalainen kulttuurikenttä voisi hyötyä. Kolmas benchmarkingkohde on Salon kaupungin Kulttuurikumppanit -malli. Se on kulttuurijärjestöjen ja Salon kaupungin kulttuuripalveluiden vuorovaikutteinen yhteistyöelin. Kulttuurikumppanit -malli on joiltain osin verrattavissa Lappeenrannan tapahtumapalveluiden tapahtumakumppanuuteen. (Salo, 2021)

Turun, Jyväskylän ja Salon lisäksi valitsin benchmarkingin kohteiksi Erätaukosäätiön keskustelumallin ja ryhmätyöskentelyä varten kehitetyn Kumospace -verkkopalvelun. Molemmat ovat konkreettisia työkaluja verkoston luomiseksi. (Erätaukosäätiö, 2021; Kumospace, 2021)

4 TULOKSET JA POHDINTAA

Tässä kappaleessa käyn läpi kulttuuritoimijoille lähetetyn kyselyn aineistoa, puran haastattelut, tarkastelen benchmarking -kohteita ja teen omaa pohdintaa.

4.1 Kulttuuritoimijoiden foorumi

Lappeenrannan kaupungin järjestämässä kulttuuritoimijoiden foorumissa 9.11.2020 esittelin lyhyesti opinnäytetyöni aiheen kulttuuritoimijoille. Pyysin heitä vastaamaan omilla mobiililaitteillaan kahteen kysymykseen selainpohjaisen Mentimeter -työkalun avulla, joka kerää vastaukset sanapilviksi. Vastauksia ei ole valmiina, vaan vastaajat tuottavat ne itse.

Kysymykseen ”Minkälaista yhteistyötä järjestösi voisi tehdä muiden järjestöjen kanssa?” tuli 14 vastausta.

Kuva 2. Vastauspilvi kysymykseen: ”Minkälaista yhteistyötä järjestösi voisi tehdä muiden järjestöjen kanssa?”

Kysymys tuli vastaajille nopeasti, koska puheenvuoroni oli lyhyt, vain kymmenisen minuuttia. Vastauksista pomppaa selkeästi yhteisten tapahtumien järjestäminen usealla vastauksella,

mutta myös rahoituksen hakeminen, markkinointi, opiskelijayhteistyö, varustelainaamo ja muu resursseihin liittyvä saivat kannatusta. Ekologisten toimintamallien kehittämistä en osannut odottaa, mutta tämä viestii siitä, että myös kulttuuri- ja tapahtumatoiminnassa tulee ottaa ympäristöasiat huomattavasti entistä enemmän huomioon.

Kysymys ”Minkälaista tukea järjestösi toivoisi kaupungilta?” tuli 12 vastausta.

Kuva 3. Vastauspilvi kysymykseen: ”Minkälaista tukea järjestösi toivoisi kaupungilta?”

Vastausten perusteella eniten kaupungilta kaivataan rahaa, työntekijäapua, toimitilaa ja tiedottamista. Resurssit mainitaan muutaman kerran, niillä voidaan tarkoittaa niin rahaa, toimitilaa kuin työntekijääkin. Näkyvyyttä kaupungin nettisivuilla, markkinointia ja tiiviimpää yhteistyötä toivotaan myös.

Saman suuntaisia vastauksia tuli Saimaa-ilmio 2026-kulttuuripääkaupunkihankkeen joulukuun konttikiertueen Lappeenranta-viikon aikana, kun Saimaa-ilmion Instagramissa kysyttiin, minkälaista yhteistyötä kulttuuritoimijoiden välille toivotaan. Saimaa-ilmio kattaa monta maakuntaa ja vastauksissa toivottiinkin verkostoitumista yli maakuntarajojen. Paikallisesti oli toivottu järjestöille myös apua kirjanpitoon, tai yhteistä kirjanpitäjää.

4.2 Kyselyn tulokset

Kyselyssä kysyttiin ensin vastaajatahon yhteisön toimintamuotoa, eli onko kyseessä yhdistys tai järjestö, osuuskunta, työryhmä tai joku muu. Vastaajista 29 henkilöä edusti järjestöä tai yhdistystä ja 3 henkilöä oli freelancereita, yksityishenkilöitä tai edustivat työryhmää tai perusteilla olevaa yhdistystä.

Vastanneiden toimialaa ja yhteisön pääasiallista tehtävää ja toimintaa kuvattiin juuri niin laajasti, kuin kulttuurikenttä vain voi olla. Vastaajissa oli tanssin, musiikin, sirkuksen, teatterin ja kuvataiteen perusopetuksen, muotoilun, taidekäsityön, teatterin ja tanssiteatterin parista. Myös kulttuuritila, opettaminen, tapahtumien, konserttien ja festivaalien tuottaminen, artistitoiminta, historian ja perinteiden ylläpitäminen ja esille tuominen, maahanmuuttajajärjestö, orkesterimusiikki, kuorotoiminta, visuaaliset taiteet, ylioppilasteatteri ja ylioppilaskunta olivat edustettuina. Vastauksia tuli myös klassisen musiikin yhdistykseltä, kulttuurisesta nuorisotyöstä, LGBTIQA+ oikeuksia edistävän antirasistisen ja intersektionaalisen feminismin järjestöstä (epätasa-arvon tunnistaminen ja purkaminen), sekä kotiseututietoutta lisäävän toiminnan ja kotitalousneuvonnan parista.

Järjestötoiminta kulttuurin parissa omaa pitkät perinteet Lappeenrannassa, vastanneista vanhin taho on perustettu vuonna 1890, tuorein vuonna 2021 ja muut kaikkea siltä väliltä.

Vastanneiden yhdistysten ja järjestöjen jäsenmäärät vaihtelevat muutamasta jäsenestä satoihin niin, että keskiarvoksi tuli 390 jäsentä, ja mediaaniksi 53 jäsentä. Aktiivisesti toimivien jäsenten keskiarvo on 131 jäsentä ja mediaani 15 jäsentä.

Kysymykseen, onko yhteisöllänne palkattua henkilökuntaa, vastattiin seuraavasti:

- On, kokoaikainen/kokoaikaisia – 31 %
- On, osa-aikainen/osa-aikaisia – 41 %
- On, määräaikainen/määräaikaisia – 31 %
- On, vakituinen, vakituisia – 25 %
- Ei ole – 41 %

Valittujen vastausten lukumäärä oli yhteensä 54, joten useampi vaihtoehto toteutuu yli kolmasosassa vastaajien yhteisöissä.

Toimitiloista kysyttäessä suurimmalla osalla vastanneista (31 %), on vuokratila kaupungilta. Yhteisön omistama tila on 20 prosentilla vastaajista. Vuokratila yksityiseltä on 16 prosentilla, maksuton toimitila yksityiseltä 9 prosentilla ja yhteinen tila toisen yhteisön kanssa 6 prosentilla. Kolme prosenttia vastaajista toimii vain verkossa, 13 prosenttia toimii milloin missäkin ja 19 prosenttia etsii maksutonta toimitilaa. 25 prosenttia vastasi ”jotain muuta” ja avoimessa kentässä kertoivat toimivansa useissa tiloissa yhtä aikaa, kuten verkossa, kahviloissa, ulkona, julkisissa tiloissa, kirkoissa ja muissa seurakunnan tarjoamissa tiloissa, kansalaisopiston tiloissa ja yliopiston tiloissa. Myös omat, edulliset toimitilat ovat yhdellä vastaajalla haussa.

Vastaajista 94 prosenttia tuottaa kulttuuria tai kulttuurisisältöisiä tapahtumia oman yhteisönsä ulkopuolelle, yleisölle tai asiakkaille ja 6 prosenttia ei tuota. Esityksiä tai tapahtumia tuotetaan vuositasolla yhdestä yli neljänsataan. Vuosien välillä on toki vaihtelua, mutta vastanneet järjestöt, yhdistykset ja työryhmät tuottavat yhteensä yli tuhat esitystä, näyttelyä tai muuta kulttuuritapahtumaa vuodessa.

Tuloa vastanneet tahot kertovat saavansa seuraavasti:

- jäsenmaksuista 78 %
- apurahoina 63 %
- myynnistä 63 %
- kaupungin avustuksina 56 %
- hankerahoituksena 34 %
- muualta (lipputuloista, valtion avustuksina, valtion tuntipohjainen tuki, lukukausimaksut, pääseuralta, lahjoituksina, oppilasmaksuina, varainhankinnalla ja aluemyynnistä) 34 % ja
- sponsoreilta 22 %

Vastaajien oma asema yhteisössä 19 prosentilla oli hallituksen jäsen, 41 prosenttia kertoi olevansa hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, 6 prosenttia ns. rivijäsen, 19 prosenttia vapaaehtoistoimija, 3 prosenttia opiskelija, 22 prosenttia palkallinen työntekijä ja 22 prosenttia

kertoi olevansa freelancer, toiminnanjohtaja, kunniapuheenjohtaja, ex-puheenjohtaja, tapahtumakoordinaattori, sekä ”kaikki edelliset ja listalta puuttuvat”.

Tehtävien kirjo yhteisöissä on vastaajilla laaja. Monien hallitustehtävien lisäksi yhteisöissä johdetaan, hankitaan apurahoja ja muita rahoituksia, suunnitellaan, opiskellaan, vastataan taloudesta, esiinnyttään, soitetaan, rakennetaan näyttelyitä, etsitään tekijöitä, ylläpidetään toimitiloja, tuotetaan, ollaan sihteereinä tai taiteellisenä vastaavana, ohjataan, toimitaan valiokunnissa, päivitetään sosiaalista mediaa, myydään, ylläpidetään verkostoja, tehdään talkootyötä ja ylipäätään tarvittaessa kääritään hihat ja tartutaan kulloinkin vaadittuun hommaan. Aktiivisesti toimivissa järjestöissä on aina tekemistä.

Kysyttäessä mihin verkostoihin yhteisönne kuuluu, huomasin kysymyksen olleen ehkä hieman epätarkka, tai ainakin se ymmärrettiin monella eri tavalla. Joku vastasi, ettei heidän yhteisönsä kuulu mihinkään verkostoon, joku luetteli paljon eri verkostoja, joissa yhteisö on jollain tavalla mukana. Eniten vastauksissa kerrottiin yhteisöjen olevan mukana oman alansa verkostoissa, kattojärjestöissä ja muissa sidosryhmissä. Myös Lappeenrannan kaupunki, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksote ja Etelä-Karjalan liitto mainittiin, sekä kansallisia ja kansainvälisiä tahoja.

Vastaajat kertoivat tehneensä yhteistyötä pitkälti samojen tahojen kanssa, jotka he mainitsivat verkostoihin edellisessä kohdassa. Kaupungin useita tahoja, toisia järjestöjä yli toimialarajojen, kulttuurijärjestöjä, yrityksiä, muita kaupunkeja ja kansainvälisiä järjestöjä vilahduttaa vastauksissa.

Kysyttäessä minkälaisien tahojen kanssa yhteisöt toivoisivat yhteistyötä syntyvän, on moni listannut edellisissä kohdissa mainitsemansa tahot. Useampi vastaaja kertoo olevansa avoin kaikentyyppiselle yhteistyölle yli kulttuuri- tai toimialarajojen, mikä edistäisi yhteisön omaa toimintaa ja yleisesti lisäisi paikallista kulttuuritarjontaa ja viihtyisyyttä, sekä elävöittäisi Lappeenrantaan. Vastauksissa näkyy myös toive tiiviimmästä yhteistyöstä kaupungin kanssa esimerkiksi esiintymistilojen tarjoamisen muodossa, sekä yhteistyö oppilaitosten kanssa. Yritysyhteistyötäkin peräänkuulutetaan esimerkiksi sponsorointiyhteistyönä. Myös Saimaa mainitaan yhdistävänä tekijänä, minkä ympärille yhteistyötä voisi rakentaa.

Tässä muutamia suoria lainauksia vastauksista kysymykseen minkäläisten tahojen kanssa yhteisönne haluaisi tehdä yhteistyötä:

Kaikki käy. Tekeminen on asenne, joten lähestymistapa etsitään yhdessä ryhmän kanssa.

Ihanteellinen yhteistyökumppani olisi samalla alueella toimiva organisaatio/järjestö, jolloin alueellisesta sijoittumisesta olisi hyötyä molemmille.

Yhteistyökumppaneita, joiden kanssa on mahdollista luoda pitkäkestoisia ja kestäviä yhteistyösopimuksia hyödyntämään molempia osapuolia ja näin vahvistamaan alueellista hyvinvointia.

Minkä tahansa toimijan kanssa, joka olisi kiinnostunut yhteistyöstä kanssamme. Tuntuu vain, että tällaista vaihtoehtoa ei osata edes ajatella esim. yrityspuolella.

Sponsorit, rahoittajat, kaupunki (ainakin tiedotusmahdollisuus laajemmin).

Paikallisen kulttuurikentän yhteistyö on ollut pitkään puheenaiheena. Olemme kuitenkin avoimen kiinnostuneita monenlaisista toimijoista, hyvin yllättävistäkin, sopivan yhteistyöprojektin löytyessä.

Seuraavaksi kysyin minkälainen yhteistyö hyödyttäisi yhteisöänne. Usean vastaajan mielestä kaikenlainen yhteistyö voisi hyödyttää yhteisöään. Osa korostaa yhteistyön hedelmällisyyttä eli sitä, että kaikki hyötyisivät varmasti jollain tapaa, ja että yhteistyö olisi tavoitteellista. Yhteistyö voisi vastaajien mukaan tuoda mm. näkyvyyttä, resursseja, toimitiloja, näkyvämpää tiedottamista, tulosta, kasvua, liikevaihtoa, sponsoreita, tietoa muista tapahtumista, kehittää yhteisön päämääriä, laitteiston ja kaluston lainaamista, materiaaleja, kuljetusapua ja järjestyksenvalvojia. Tärkeänä koettiin myös se, että arvomaailma kohtaa yhteistyökumppanin kanssa. Eräässä vastauksessa kiteytetään näin: ”Yhteistyö on hedelmällisintä, kun kummankin tahon vahvuudet tulevat esiin ja samalla opitaan uutta.”

Monien vastaajien mielestä yhteistyötä kannattaisi lähteä rakentamaan kaikkien tahojen toimesta yhdessä ja oman aktiivisuuden merkitys tiedostetaan. Yhteistyön tarpeellisuus nähdään, mutta ei itseisarvona, vaan nimenomaan yhteisen agendan ympärille. Useassa vastauksessa välytellään kaupunkia yhteistyöverkoston kokoajaksi ja sitä perustellaan muun muassa sillä, ettei Taiteen edistämiskeskus Taike ole tukena. Turussa on toiminut vuodesta 2017 asti Taiken yl-

läpittämä taiteen- ja kulttuuritekijöiden yhteinen ”Taidekahvit” -verkosto. Kerron Turun Taidekahveista lisää kappaleessa 4.3. Etelä-Karjalan yhdistykset ry mainitaan kyselyn vastauksissa mahdollisena yhteistyöverkoston koollekutsujana ja Saimaa-ilmiön sivutuotteena nähdään syntyvän yhteistyötä.

Tärkeänä yhteistyön kehittämisessä pidetään sitä, että se lähtee puolueettomalta maaperältä, eikä kukaan yksittäinen toimija ole erilaisessa asemassa toisiin nähden. Verkoston kokoontumisia voitaisiin järjestää kuitenkin toimijoiden omissa tiloissa vuorollaan. Luonnollista, itseltään muotoutuvaa yhteistyöverkostoa voidaan luoda koordinoituilla tapaamisilla, mutta verkostoa kokoamaan ja ylläpitämään tarvitaan koordinaattori. Verkoston rakentamisessa pidetään tärkeänä avarakatseisuutta ja ennakkoluulottomuutta ilman rajoja. Lappeenrannassa on paljon osaamista ja voimat yhdistämällä sitä voisi tehdä helpommin näkyväksi ja viedä ulospäin. Aktiivisuutta ja avoimuutta korostetaan, niiden kautta nähdään mahdollisena uusien yhteyksien ja ideoiden syntyminen. Vastaanottavainen alusta ja helppo keskusteluyhteys, sekä ideoiden toteuttaminen matalalla kynnyksellä ruokkii itseään kannustamalla erilaisia toimijoita osallistumaan.

Vastauksista nousi myös ilmi yhteisön resurssipula. Kaikki resurssit menevät oman ydintoiminnan pyörittämiseen ja näin ollen aikaa tai energiaa uusien kumppanuuksien tai toimintojen luomiseen ei riitä. Vastaja ei kuitenkaan tyrmää yhteistyön mahdollisuutta, vaan toivoo, että heidän suuntaansa olisi yhteydessä yhteistyöstä kiinnostunut yritys tai kehittämismahdollisuuksia näkevä tuottaja.

Kysyttäessä mitä tukea yhteisönne saa kaupungilta, vastauksissa oli paljon hajontaa. Muutama kertoi, ettei saa mitään tukea ja yksi epäili, ettei koskaan tule saamaankaan. Kumppanuustuki mainitaan joitakin kertoja. Tapahtumakumppanuus on Lappeenrannan kaupungin tapahtumapalveluiden malli, jolla pyritään edistämään tapahtumien syntymistä ja olemassa olevien tapahtumien jatkuvuutta. Tapahtumakumppanuus voi olla myös rahallista tukea, mutta ensisijaisesti se on asiantuntija-apua tapahtuman järjestämisessä, tilojen tarjoamista, teknisiä palveluita, kuten äänentoiston, valaisun tai esiintymislavan tarjoaminen tai markkinointiapua. Kriteeri tuen saamiselle on, että tapahtuma kohdistuu Lappeenrantaan, vaikka tapahtuman tuottaja ei olisi-

kaan lappeenrantalainen, kerrotaan Lappeenrannan kaupungin lappeenrantaevents.fi -sivustolla. Asiasta keskusteltiin myös tapahtumapalveluiden asiantuntija Teemu Myyryläisen haastattelun yhteydessä.

Myös muunlaisia kaupungin tukia on vastauksissa mainittu. Niitä ovat toimitilat, kulttuuriavustus, opastus, neuvonta, materiaalilainat, tapahtuma-avustukset, apurahat, tilavuokran alennus erityisesti korona-aikana, palkkatuki, nuorisotoimen yleisavustus, yhteinen hanke, retkeilyreitien ylläpito ja erilaiset yhteistyösopimukset.

Mitä tukea kaupungilta sitten toivottaisiin? Odotetusti rahallinen tuki, myös pitempiaikaisena, nousee useammassa vastauksessa esiin. Ne tahot, jotka tukea saavat, toivovat indeksikorotusta vastaamaan esimerkiksi kohonneita vuokratuloja. Osittain toivottiin samoja asioita, kuin mitä jo on olemassa, eli kulttuuriavustusta, markkinointitukea, esiintymis- ja näyttelytiloja, kohtuuhintaisia työtiloja, kohdennettua tiedotusta matkailumarkkinointiin kulttuurin osalta ja Wirmayrityspalvelujen konsulttitukea. Lupa-asioiden selkeyttäminen toistui useammassa vastauksessa. Toivomus oli, että kaikki luvat ja tilat voisi hakea samasta paikasta kerralla ja että olisi olemassa selkeä ohjeistus mitä lupia tarvitaan ja miten niitä haetaan.

Tässä muutamia kommentteja siitä, mitä kaupungilta toivotaan:

Kaupungin tulisi toimia ennen kaikkea mahdollistajana. Tämä tarkoittaa, että luotetaan kulttuuritoimijoiden sisältöosaamiseen ja pyritään luomaan mahdollisimman hyvä ympäristö näiden sisältöjen toteuttamiseen. Apua lupa-asioissa, kaupungin resurssien mahdollisimman vapaa käyttö (sen sijaan, että mietitään aina, mitä siitä voisi ottaa vuokratuloina) ja ylipäättään asenne, jossa kulttuuritoimijat kokevat, että tässä kaupungissa on helppoa ja mukavaa järjestää toimintaa.

Rahallista (tukea) ja myös sitä, että ääntämme kuultaisiin.

Enemmän suunnitelmallista, pitkäkestoista ja vakaata yhteistyötä esimerkiksi erilaisten synergiaa tuottavien kehittämishankkeiden ja -jaksojen yhteydessä.

Yleisötapahtumia, joista maksetaan esiintymispalkkio.

Lupakäytännöistä selkeät ohjeet tapahtumien järjestäjille samoihin kansiin: poliisi, pelastuslaitos, kaupunki, paikan omistaja ja Teostokin samaan pakettiin.

Kyselyn viimeinen kohta oli ”vapaa sana”. Siihen vastaajat olivat jättäneet tervehdyksiä, täydentäneet muita vastauksiaan, mutta myös toiveen siitä, että pääsisimme pian tuottamaan tapahtumia ja nauttimaan niistä. Se toive on varmasti koko alan ja kuluttajien yhteinen.

4.3 Haastattelut

Haastattelin Lappeenrannan kaupungin tapahtumapalveluiden astiantuntija Teemu Myyryläistä. Työssään hän tekee tapahtumakumppanuuksia ja kehittää tapahtumatoimintaa. Aiemmin hän on työskennellyt Lappeenrantasalissa tapahtumakoordinaattorina ja käyttötöknikkona ja av-alan yrittäjänä. Vapaaehtoistyötä hän on tehnyt Kulttuuritila Nuijamiehessä hallituksen puheenjohtajana, vastannut tekniikasta ja osallistunut paljon muuhunkin, muun muassa ohjelmiston suunnitteluun. Myyryläisellä oli suuri rooli lappeenrantalaisen Kulttuuritila Nuijamiehen tarinan käynnistämässä ja edelleen hän ”seurailee tilannetta vähän etäämmältä”.

Toinen haastateltavani oli Saimaa-ilmio 2026 kulttuuripääkaupunkihankkeen aluekoordinaattori Mona Taipale. Hän on filosofian ja kauppatieteen maisteri ja työskennellyt 20 vuotta kulttuurin ja sosiaali- ja terveys puolen yhdyspinnalla. Se tie alkoi ensimmäisen työpaikan myötä Helsingin kulttuuripääkaupunkisäätiöllä vuosituhaten vaihteessa, missä Taipale vastasi kulttuurin ja taiteen järjestämisestä laitoksissa asuville vanhuksille. Taipale aloitti Saimaa-ilmion Etelä-Karjalan aluekoordinaattorina lokakuussa 2020 ja on työnsä kautta yhteydessä laajalti paikalliseen kulttuurijärjestökenttään.

Kolmas haastateltava oli Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus METKUn toiminnanjohtaja Minna Pirilä-Martti. METKU on Etelä-Karjalan kuntien välinen verkosto ja sitä hallinnoi Lappeenrannan kaupunki. METKU verkostona kuuluu lastenkulttuurikeskusten liittoon. Pirilä-Martti on aiemmin toiminut mm. läänintaiteilijana tehtävänänsä edesauttaa teatterin harrastamista ja näyttelijänä Lappeenrannan kaupunginteatterissa. Töittensä myötä hänelle on kertynyt laaja näkemys kuntien kulttuuritoiminnasta ja myös järjestökentästä. Työssään METKUn toiminnanjohtajana hän pääsee näkemään muiden kuntien toimintamalleja.

Neljäs haastateltava oli Anna Vilkuna. Hän on toiminut Kaakon Taide ry:n taidejohtajana vuodesta 2013 alkaen, jolloin yhdistys perustettiin. Kaakon Taide ry on alueellinen visuaalisten

taiteiden kattojärjestö Etelä-Karjalassa ja Kymenlaaksossa. Jäsenjärjestöjä on viisi, joissa on mukana yli 300 taiteilijaa. Päätaavoitteena yhdistyksellä on edistää taiteilijoiden asemaa ja elinkeinoa, sekä vaikuttamistyö, projektit, toimia taiteilijan ja tilaajan välillä ja tukea taiteilijoita. Kaakon Taide ry sai Opetus- ja kulttuuriministeriöltä vuoden 2019 lopulla alueellisen kehittämistehtävän vuosiksi 2020–21.

Viides haastateltavani oli Ilkka Kuukka, Etelä-Karjalan yhdistykset ry:n puheenjohtaja ja järjestökonkari. Hän työskenteli vuosia kehittämällä kolmannen sektorin toimintaa Keski-Suomessa, kunnes palasi neljä vuotta sitten Lappeenrantaan nykyiseen tehtäväänsä. Etelä-Karjalan Yhdistykset ry:n tehtävänä on edistää kaikenlaisten järjestöjen, yhdistysten ja kansalaisaktiivien toimintamahdollisuuksia. Kuukka on myös aktiivisena vapaaehtoisena Kulttuuritila Nuijamiehen elokuvatoiminnassa ja kolmannen sektorin kehittämishankkeet kuuluvat myös hänen kiinnostuksen kohteisiinsa.

Kuudenneksi tapasin Saimaan Nuorisoseurojen toiminnanjohtaja Tuija-Liisa Leinon haastattelun merkeissä. Hän on toiminut pestissään vuodesta 2003 alkaen ja hänen tehtäviinsä kuuluvat järjestön hallinto, talous ja toiminnan suunnittelu yhdessä johtokunnan kanssa. Järjestön päätehtävä on jäsenyhdistysten, eli paikallisten nuorisoseurojen toiminnan tukeminen eri muodoissaan. Saimaan Nuorisoseurat järjestävät tapahtumia, koulutuksia jäsenjärjestöjen harrastajille ja ohjaajakoulutusta teatterin ja kansantanssin aloilla. Tunnetuin tapahtuma on lasten ja nuorten kulttuuritapahtuma Kalenat, joka kokoaa ympäri Suomea Lappeenrantaan kuutisen sataa lasta ja nuorta ohjaajineen ja huoltajineen kesäisin. Saimaan Nuorisoseuroilla on pitkät perinteet, vuonna 2020 he viettivät 130-vuotis juhlavuotta.

Seitsemäs haastateltavani oli Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon lehtori Juha Iso-Aho. Hän on toiminut tehtävässään 20 vuotta, joista ensimmäiset 11 vuotta Humakin silloisella Joutsenon kampuksella. Opettamisen lisäksi vuodesta 2011 alkaen Iso-Aho on toiminut Etelä-Karjalassa kulttuuri- ja tapahtumatuotannon, kulttuurimatkailun ja luovan talouden paikallisissa, valtakunnallisissa ja kansainvälisissä kehittämishankkeissa. Hän on Etelä-Karjalan maakuntaliiton kulttuurityöryhmän puheenjohtaja ja mukana myös Saimaa-ilmio 2026-kulttuuripääkaupunkihankkeen taiteellisessa tiimissä.

4.3.1 ”Kokonsa mukainen kulttuurikaupunki”

Haastatteluissa keskustelimme, minkälaisena kulttuurikaupunkina Lappeenranta nähdään kolmannen sektorin osalta. Juha Iso-Aho kiteytti asian otsikon mukaisesti, ”Lappeenranta alkaa olemaan kokonsa mukainen kulttuurikaupunki”. Ennen maailmanlaajuista pandemiaa jo muutamana vuoden ajan lappeenrantalainen kulttuurielämä oli saanut uudenlaista potkua kolmannelle sektorille syntyneistä, uusista ja innokkaista ryhmistä. Asioita on lähdetty tekemään toimijalähtöisesti, kuten Kulttuuritila Nuijamies ry ja UUS HOI SIE. (Iso-Aho, 2020)

Lappeenrannan kaupungin tapahtumapalveluiden asiantuntija Teemu Myyryläisellä on läheinen kosketus lappeenrantalaiseen kulttuuri- ja tapahtumakenttään, vaikka toimii nykyisin aktiivisesti kentällä lähinnä työnsä puolesta. Hän näkee tilanteen kulttuurikentällä olevan hyvän, mutta tarvitsevan tukea. Uusia toimijoita ja intoa on, mutta kaikki toimivat edelleen pääasiassa omissa ryhmissään ja tekevät omia juttujaan. Myyryläinen pitää positiivisena sitä, että tekijöitä on ja jotain tapahtuu, vaikkakin tietyllä tapaa järjestäytymättömästi. Järjestäytymättömyys voi säilyttää tekemisessä omaleimaisen kosketuksen ja innon tekemiseen, mutta joissain tapauksissa järjestäytyminen kuitenkin on tarpeen. Hän mainitsee esimerkkinä peliyhtiö SuperCellin, missä kaikenlainen hierarkia on jätetty minimiin ja tekeminen perustuu luoviin tiimeihin. Kun jollain on hyvä idea, sen ympärille kasataan joukko asiantuntijoita työstämään ideaa ilman sen suurempaa organisoitumista. Tulokset ovat olleet hedelmällisiä. Järjestelmä ei välttämättä tapa luovuutta, mutta liiallinen järjestäytyminen voi vaikuttaa siihen negatiivisesti. (Myyryläinen, 2020)

Oman osansa kulttuurijärjestökentän tuoreesta ”pöhinästä” aiheuttaa Saimaa-ilmiö 2026-kulttuuripääkaupunkihanke. Hankkeen Etelä-Karjalan aluekoordinaattori Mona Taipaleen mukaan kaikilla täytyy olla mahdollisuus tulla mukaan Saimaa-ilmiöön, ja hän on ollut yhteydessä kenttään pitkin hakukirjan kirjoitusprosessia. Jos kulttuuripääkaupunki-status tulee, on kulttuurijärjestöilläkin paljon tehtävää jo ennen vuotta 2026 ja matkan varrella suunnitelmat tarkentuvat ja uusia toimijoita otetaan mukaan. (Taipale, 2020)

Kyselyn vastauksissa oli ehdotus, joka tuli esiin myös haastatteluissa. Ehdotuksessa Etelä-Karjalan Yhdistykset ry. toimisi yhteistyöverkoston perustana. Etelä-Karjalan yhdistykset ry:llä on

meneillään Kumppanuuspöytä -hanke. Kumppanuuspöytä on yhteistyöelin, joka koostuu maakunnan järjestöjen, kuntien ja kuntayhtymien edustajista. Päätehtävänä Kumppanuuspöydällä on edistää järjestöjen asemaa ja toimintaedellytyksiä ja toimia äänenä julkisorganisaatioiden suuntaan. Kumppanuuspöytään kuuluu järjestöjä monipuolisesti, kuten ihmisoikeusjärjestöt, ikääntyneiden järjestöt, monikulttuurisuusjärjestöt, nuorisojärjestöt, liikuntajärjestöt, erilaiset sosiaali- ja terveystieteiden järjestöt, kulttuurin ja luovien alojen järjestöt, järjestöjen yhteisöt, sekä monia muita. Kumppanuuspöytä voisi olla yksi mahdollinen pohja kulttuurijärjestöjen verkostolle, tai kulttuurijärjestöjen verkosto voisi olla ns. ”sivupöytä” Kumppanuuspöydässä. Nähtäväksi jää, minkälaiset verkostot näiden hankkeitten pohjalta muotoutuu, ja vastaako se lappeenrantalaisten kulttuurijärjestöjen tarpeisiin. (Taipale; Kuukka, 2020; Nimeämispöytä maakunnalliseen Kumppanuuspöytään, 2020)

4.3.2 Yhteistyöajatuksia – Verkoston tarve, luominen, tehtävät ja ongelmat

Yhteinen tuntuma kaikilla haastatelluilla oli, että verkosto on hyvä ajatus ja sitä kannattaa kehittää. Verkostoa on turha kuitenkaan perustaa vain verkoston vuoksi, vaan täytyy olla jokin agenda ja päämäärä. Verkoston muoto ja tehtävä voivat ajan saatossa muuttua, ja varmasti muuttuvatkin, mutta yhteisen mielenkiinnon kohteen verkosto vaatii. Pelkän kahvittelun vuoksi ei tarvitse organisoida, vaikka aikaa tutustumiselle ja vapaalle ideoinnille tarvitaan myös. Jotta yhteistyötä syntyy, täytyy ensin tutustua toisiin. Verkostojen tarjoama vertaistuki on tärkeä asia. Pyörittelimme ajatuksia erilaisista kahvittelutapaamisista Turun Taidekahvien tyyliin, ja poikkeuksetta kaikki haastatellut pitivät konseptia vartenotettavana ideana verkoston luomiseksi. Turun Taidekahveista kerron lisää kappaleessa 4.4. (Myyryläinen; Taipale; Pirilä-Martti; Vilkuna; Kuukka; Leino; Iso-Aho, 2020)

Kulttuuria on olemassa ilman infrastruktuuriakin, mutta verkostoituminen vaatii yhteisen mielenkiinnon kohteen ja yhteisen päämäärän minkä ympärille verkostoidutaan. Hyvänä esimerkkinä tästä on Kulttuuritila Nuijamiesten perustanut ryhmä. Heillä oli yhteinen kiinnostuksen kohde ja halu toimia, vaikka monikaan ei entuudestaan tuntenut toisiaan. Viitaten aiemmin mainittuun organisoitumiseen, ja että tappaako se luovuuden, voi tässä yhteydessä todeta, että lähes kaikki Nuijamiestä rakentamassa olleet ovat siirtyneet muihin kuvioihin sen jälkeen, kun heidän asettamansa päämäärä saavutettiin, toiminta laajeni ja tarkempi organisoituminen oli

välttämätöntä. Toiminta jatkuu suurimmalta osin toisten henkilöiden voimin. Verkosto tarvitsee siis syyn toimiakseen yhdessä. (Myyryläinen; Pirilä-Martti 2020)

Palataan vielä yhteisiin kahvitilaisuuksiin ja mietitään mitä siellä tapahtuisi. Ehdottomasti tapaamisissa tulisi olla selkeä runko. Tapaamiset voisi järjestää eri toimijoiden omissa toimipisteissä vuorotellen, mutta kokoonkutsujana tulisi olla jokin neutraali taho, kuten kaupunki. Toinen ns. puolueeton taho olisi Taiteen edistämiskeskus Taike, kuten Turun Taidekahvit -konseptissa, mutta toimipisteen puuttuminen Lappeenrannasta nähtiin ongelmalliseksi. Kaakkois-Suomen Taidetoimikunnan toimipaikka on Kouvolassa. Verkoston tapaamisissa tulisi olla jokin aihe, jonka alustaisi asiantuntijataho tai keskustelua ohjaava henkilö. Aiheita voisi ehdottaa kuka tahansa verkoston jäsen. Tarpeelliseksi koettiin myös vapaa keskustelu, jotta verkoston jäsenet pääsevät tutustumaan ja ideoimaan yhteistä toimintaa. (Pirilä-Martti; Leino; Vilkuna, 2020)

Kaupungin rooli verkoston kokoonkutsujana olisi looginen. Pieni skeptisyys tulee ilmi, kun mietitään, kutsuisiko verkostoa koolle mikään muu taho, ainakaan ilman omaa agenda tausta-vaikuttimena. Anna Vilkuna tiivistä asian näin: ”Verkostoissa on tärkeää, että joku koordinoi, mutta kukaan ei omista sitä.” Kulttuurin osalta kaupunki nojaa strategiassaan ja myös kuntien kulttuurilain puolesta kolmanteen sektoriin, ja siksi olisi tärkeää, että juuri kaupunki kutsuisi toimijat yhteen. Kulttuurijärjestöt tarvitsevat resursseja; tiloja, rahaa, ja henkilöstöä toimiakseen ja antaakseen panoksensa kulttuurilain toteutumiseen. Kaupungin toivotaan niitä osoittavan ja hyvä väylä tämän keskustelun avaamiselle olisi kaupungin koolle kutsuma verkosto. Näin toimittaessa ohjaavat lakitekstit pääsisivät osaksi verkostoa. (Myyryläinen; Pirilä-Martti, Vilkuna; Kuukka, 2020)

Mitä muuta yhteistyö järjestöjen välillä voisi olla verkoston lisäksi, tai sen ulkopuolella? Yhteisen henkilöstön, esimerkiksi kirjanpitäjän, palkkaaminen, voisi tulla kyseeseen. Muun henkilöstön palkkaaminen yhteistuumiin osoittautuisi haasteelliseksi poikkeavien tarpeiden ja alojen erilaisuuden vuoksi. Henkilöstön palkkaaminen on myös kustannuskysymys, monilla järjestöillä ei ole mahdollista palkata omaakaan henkilöstöä. Yhteisen kaluston hankintaa on suunniteltu, mutta innostusta yhteisiin investointeihin ei välttämättä ole, toimijat ovat pieniä ja tulevaisuus voi olla epävarmaa. Yhteisten tapahtumien suunnittelu ja järjestäminen lienee eniten

toteutuva yhteistyömalli kulttuurijärjestöjen välillä. Sitä pitäisi kehittää lisää ja esimerkiksi aikatauluttaa tapahtumia entistä selkeämmin päällekkäisyyksien välttämiseksi. Muuta yhteistyötä ovat yhteiset hankkeet ja niitäkin voisi kehittää lisää. Tärkeänä asiana yhteistyössä nähtiin niin sanotun hiljaisen tiedon jakaminen. Yhteistyöajatus on lisääntymässä ja yhtenä syynä sille nähdään Kulttuuritila Nuijamiehen yhteen kokoava, konkreettinen tila ja aktiivinen ote toisten toimijoiden suuntaan. (Taipale; Pirilä-Martti; Iso-Aho; Vilkuna, 2020)

Toimitilojen jakaminen toisten järjestöjen tai muiden yhteisöjen kanssa on varteen otettava yhteistyön muoto. Tilakysymys on laajalti ongelmallinen sopivien tilojen puuttumisen tai korkeiden vuokrien vuoksi, myös tapahtumatilaa puuttuu. Tilojen vuokrissa on huomioitava käyttäjien erilaiset tarpeet niin tilan kuin ajankäytön suhteen. Jos ryhmä harjoittelee tanssiesitystä varten, ei kaksi tuntia viikossa riitä, vaan toimitilan tulee joustaa tilanteen mukaan. Uusinajattelijoiden maakunta kulttuuristrategiassa esitetään, että kulttuuria tuotaisiin keskelle ihmisiä, tyhjiin tiloihin ja rakennuksiin ja otettaisiin kokonaisvaltaisemmin kulttuuri mukaan kehittämään kaupunkia. Keskusteluissa nähtiin, että kaupungin olisi suhteellisen helppo järjestää järjestötoimijoille avokonttoritilaa tai muuta toimistotilaa käyttöön. Tässäkin kohtaa siis katseet kääntyvät kaupungin suuntaan ja kädenojennusta tilakysymyksessä toivotaan, myös pitkäkestoisemmalla ajattelulla. (Leino; Taipale; Pirilä-Martti; Iso-Aho, 2020)

Ihmisten välisessä toiminnassa tuskin koskaan välttyään ongelmilta. Kulttuurijärjestöjen yhteistyöverkoston yhtenä mahdollisena ongelmana nähdään se, että aktiiviset toimijat ajavat toimintaa haluamaansa suuntaan ja sitä myöten ne, ketä asia ei koske tai kenellä ei ole hetkellisesti resursseja, tippuvat pois toiminnasta. Resursseiltaan tai volyymiltaan voimakkaammille toimijoille tulisi helposti toimintaa määrittelevä asema, jonka jälkeen jotkut muut tahot voisivat kokea, ettei toiminta ole heitä varten. Näin ollen verkoston idea voisi menettää merkityksensä. Muita ongelmia voisi aiheuttaa järjestöjen erilaisuus, osa on ammattimaisia, osa perustuu vapaaehtoisuuteen ja harrastamiseen. Tasa-arvoisuus, yhteisen ajan löytäminen, toisten todellisuuden ja eri taiteen- ja kulttuurin lajien hahmottaminen voi olla haasteena yhteistyössä. Kilpailuasetelma voi olla myös haaste ja kokemus samoista tuista kilpailemisesta voi olla syvälle juurtunut ajatusmalli. Vaikka olisi halu tehdä yhdessä, pelko ideoiden varastamisesta voi silti olla olemassa. (Myyryläinen; Vilkuna; Kuukka, 2020)

Yhteenvedona tästä kappaleesta voidaan tiivistää, että toiveissa olisi kaupungin koolle kutsuma verkosto. Verkosto ei saisi olla liian organisoitu ns. ylhäältä päin, vaan toiminnalle ja kontakteille pitäisi antaa tilaa syntyä. Tässä verkostossa olisi tilaa myös taideoppilaitoksille ja kaupungin taidelaitosten edustajille, jolloin se olisi myös heille väylä päästä näkemään kulttuurin vapaan kentän toimijoita ja avaisi mahdollisuuden yhteistyöhön myös siihen suuntaan.

4.3.3 Kaupungin tuki

Kulttuurijärjestöjen toiminnan hiomisen lisäksi muokattavaa nähtiin kaupungin organisaatiossa järjestötoimijoita ja ylipäättään kulttuuria ajatellen. Keskustelussa nousi esimerkiksi Seinäjoki. Seinäjoella on asukkaita n. 8000 vähemmän kuin Lappeenrannassa, mutta kulttuuritoimistossa pelkästään työskentelee kymmenisen henkilöä. Suoraan ei kaupungeja voi tietenkään vertailla, mutta toivetta tuon suuntaisesta kulttuuriin panostamisesta selkeästi on. Hyvä avaus kaupungin ja kulttuurijärjestöjen yhteistyölle koettiin, kun kaupunki järjesti kulttuuritoimijoiden foorumin syksyllä 2019. Tämän kaltaisissa tilaisuuksissa tulee kasvot niin toimijoille kuin kaupungin edustajille, ja siitä voi syntyä väylä ja helppous lähestymiseen. (Myyryläinen; Taipale; Pirilä-Martti; Vilkuna; Kuukka; Leino, 2020; Seinäjoki, 2021)

Kulttuuritoimijoiden foorumissa kulttuuritoimen ja tapahtumapalveluiden henkilöstö esittäytyi ja tapahtumapalveluiden asiantuntija Myyryläinen kertoi mm. lapeenrantaevents.fi -sivustosta. Sivustolle on koottu paljon kaikenlaista tietoa tapahtumien järjestämisestä Lappeenrannassa, kuten lupa-asiat, tila- ja kalustevuokrat, yhteistyö kaupungin kanssa, yhteystietoja, ja niin edelleen. Sivustolta löytyy myös linkkejä palveluiden tarjoajien sivuille ja Varaamo-palveluun. Varaamo on vielä kehitysvaiheessa, mutta sen kautta voi varata kaupungin hallinnoimia toimitiloja maksua vastaan. Tähän liittyen haastattelussa tuli esiin ajatus, voisiko jonkinlaisen kulttuurikumppanuuden varjolla tiloja varata ilmaiseksi. (Myyryläinen; Leino, 2020; Lappeenranta Events, 2021; Varaamo, 2021)

Kulttuuritoimijoiden foorumi koettiin hyväksi avaukseksi yhdessä tekemisen polulla, vaikka ei vielä verkostoa sen enempää synnyttänytkään. Ensimmäisessä kaupungin järjestämässä kulttuuritoimijoiden foorumissa kaupungin edustajat kertoivat mitä heillä on tarjota toimijoille. Marraskuussa 2020 järjestettiin toinen kulttuuritoimijoiden foorumi ja siellä olivat äänessä enakkoon puheenvuoron varanneet kulttuurijärjestöjen edustajat ja muut alalla toimijat. Toisessa

tilaisuudessa väläyteltiin ajatuksia yhteisistä kahvitilaisuuksista, missä olisi mahdollista verkostoitua vapaammin, mutta kuitenkin niin, että joku taho ne kutsuu koolle. Monissa puheenvuoroissa käsiteltiin yhteistyötä. (Vilkuna; Kuukka; Myyryläinen, 2020)

Järjestökentän kulttuuritoimijoiden koetaan jäävän ”vähän yksin”, sillä tapahtumakumppanuuksia lukuun ottamatta kaupungilla ei ole juurikaan tarjota tukea, ja sellaisena se myös nähdään. Pienelle toimijalle ei siis välttämättä tule edes mieleen lähestyä kaupunkia uuden idean kanssa, vaan ensisijaisesti lähdetään miettimään rahoitusta ja muuta tukea esimerkiksi Kulttuurirahaston tai säätiöiden apurahahakujen kautta. Lappeenrannan kaupungilla on käytössä tapahtumakumppanuus-malli, jota osataan jo hyödyntää, mutta kaikki, varsinkaan pienemmät tapahtumat eivät istu kyseisen tuen piiriin esimerkiksi juuri kokonsa vuoksi. (Myyryläinen; Vilkuna; Pirilä-Martti, 2020)

Tapahtumakumppanuuden yksi kriteeri on odotettu kävijämäärä, minkä pitäisi olla 300 kävijää. Jos tapahtumakumppanuuden kriteerit täyttyvät, voi tuki Lappeenrannan kaupungilta olla asiantuntija-apua tapahtuman järjestämisessä, helpotusta alueiden tai tilojen vuokrissa, teknisiä palveluita, kuten esiintymislavoja ja äänentoistoa, tai markkinointiapua. Myös kaupunki saa näistä kumppanuuksista jotain. Hyvä esimerkki on tapahtumakumppanuus Uus Kulttuuri ry:n kanssa, jonka ideana on tuottaa hiilinegatiivinen festivaali. Järjestö tuottaa festivaalista materiaalia kestävän tapahtuman järjestämiseen kokemuksen ja oman tiedon kautta ja antaa materiaalin kaupungin käyttöön. (Lappeenranta Events 2021; Myyryläinen 2020)

Tapahtumatoiminnassa ja kulttuuritoiminnassa on samankaltaisuutta, mutta niitä ei voi kuitenkaan niputtaa yhteen eroavaisuuksiensa takia. Tapahtumilla on usein taloudellinen merkitys, mitä taas kulttuuritoiminnalla ei välttämättä ole, vaan se enemmänkin palvelee taidetta. Tapahtumakumppanuus palvelee nimensä mukaisesti tapahtumia ja jatkuva kulttuuritoiminta jää siitä paitsi. Kaupungilla ei ole pienimuotoisemmalle tekemiselle vastaavanlaista mekanismia, kuin tapahtumakumppanuus. Kulttuuriavustus on tukimuoto, mikä tällä hetkellä on pienemmille kulttuuritoimijoille haettavissa. Kulttuuriavustusten määräraha on verrattain pieni ja se jakautuu monien hakijoiden kesken. Kulttuuriavustusta voi hakea järjestöjen omaan toimintaan, kuten esimerkiksi kuoronjohtajan palkkaamiseen tai muuhun vastaavaan kuluun. Avustus on kerätalonteinen. Toimijoiden keskuudessa tuntuu vallitsevan epä tietoisuus avustuksista, koska

kaupungilta koetaan puuttuvan ns. ”yksi luukku”, mistä järjestöt voisivat kysyä neuvoja avustuksista ja muista järjestöjä koskevista asioista. (Myyryläinen; Kuukka; Pirilä-Martti, 2020)

Keskusteluissa heräsi ajatuksia kulttuuritoiminnan strategisesta kehittämisestä kaupungissa. Monissa kaupungeissa kulttuurilautakunnasta on jo luovuttu. Tällä hetkellä kulttuuri- ja liikuntalautakunta tekee Lappeenrannassa kulttuurin avustuspäätökset, mutta onko se välttämätöntä? Voisiko myös kulttuurin avustuspäätökset tehdä virkamiespäätöksellä, kuten tapahtumakomppanuudet tehdään? Virkamiespäätöksetkin koetaan osittain liian jäykkänä, sillä niihin menee aikaa kolme viikkoa. Tähän asiaan toivotaan uutta lähestymistapaa, sillä se on tarpeen, jos halutaan, että kaupungissa on vireää toimintaa. ”Kaupungin ei tarvitse tehdä kaikkea, vaan luoda edellytykset toiminnalle ja antaa valoa, että moni asia on mahdollinen.” (Pirilä-Martti; Myyryläinen, 2020)

4.4 Benchmarking

Tähän kappaleeseen olen etsinyt tietoa tarkasteltavien tahojen nettisivuilta, lehtileikkeistä ja sosiaalisen median sivuilta. Jyväskylän osalta tein yhden haastattelun ja Salon osalta kävimme Salon kaupungin kulttuurituottajan kanssa Messenger-keskustelun. Kaikki esimerkkikaupungit poikkeavat toisistaan, mutta tavoitteiltaan toiminta muistuttaa kaikissa kaupungeissa toisiaan. Jokaisen verkoston tavoite on edesauttaa kulttuurijärjestöjen ja vapaan kulttuurikentän toimintaa ja pitää yllä puheyhteyttä ja tiedotusta kaupungin ja kulttuurijärjestöjen välillä. Lappeenrannan kulttuuritoimijafoorumissa 9.11.2020 sivuttiin ideaa yhteisistä kahvihetkistä ja näissä kaikissa esimerkeissä on kyse samasta, eli saattaa yhteen eri taiteenlajien tekijöitä ja tuottajia ja saada heidän äänensä kuuluviin. Verkoston perustamisen konkreettisiksi työkaluiksi tutustuin Erätaukosäätiön keskustelumalliin ja Kumospace-verkkopalveluun.

4.4.1 Turku

Läntisen tanssin aluekeskuksen Sanna Meska sanoi Anniina Karhun Turun Sanomien artikkelissa 2.9.2018 näin: ”Kolmas sektori on kehittynyt, monipuolistunut ja ammattimaistunut räjähdysmäisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Meillä on osaamista, jota kaupungin olisi mahdollista hyödyntää.” Artikkeliki käsittelee Turussa toimivaa Taidekahvit-verkostoa. Vaikka

Turku mielletään ehkä enemmän kulttuurikaupungiksi kuin Lappeenranta, on tuota Meskan mainitsemaa osaamista myös Lappeenrannassa paljon.

Taiteen edistämiskeskus Taike on koordinoanut vuodesta 2017 lähtien Taidekahvit -verkostoa Turussa. Verkoston jäsenet koostuvat taide- ja kulttuurialojen yhdistyksistä ja osuuskunnista, joita Turun kaupungin kulttuurilautakunta tukee. Taidekahveissa on mukana 58 jäsenorganisaatiota ja niistä 28 yhteisöä saa Taiken yksivuotista toiminta-avustusta ja 30 yhteisöä on Turun kaupungin kolmivuotisia sopimuskumppaneita. Edellytys jäsenyydelle on kaupungin myöntämä toiminta-avustus. Verkostossa olevat jäsenet vaihtelevat kooltaan pienistä vapaaehtoistoiminnan avulla pyörivistä yhdistyksistä suuriin valtion tuilla toimiviin järjestöihin. Taidekahvitverkosto kattaa kaikki taiteen alat. Taidekahvit -verkosto kokoontuu kuukausittain ajankohtaisten asioiden äärelle ja myös kouluttaa jäsenistöään seminaareissa ja työpajoissa. (Tirri, 2020)

Turun taidekahvien lähtökohtana oli kolmannen sektorin toimijoiden resurssipula ja kokemus siitä, ettei kaupunki anna riittävästi painoarvoa kulttuuritoimijoille. Toimijat lähestyivät kaupungin edustajia ja toivat esille, miksi heidän toimintansa on tärkeää ja että se lisää kaupungin vetovoimaa. Sen lisäksi, että keskusteluyhteys kaupungin suuntaan aukeaa, Taidekahvit -verkoston tavoitteena on luoda myös keskustelua kulttuurijärjestöjen välille. Kokemukset yhteistyömahdollisuuksista ovat olleet inspiroivia. (Karhu, 2018)

Turun kaupunki selvitti vuonna 2018 arvoa, minkä kolmannen sektorin kulttuuritoimijoiden tuovat kaupungille ja minkälaiset toimintaedellytykset järjestöillä on. Selvitystä varten Turun alueen taide- ja kulttuuriorganisaatioille lähetettiin kysely. Kriittisimmät kehittämiskohteet vastausten perusteella olivat riittävä perusrahoitus ja sen vakaus, ammattilaisten toimeentulo, toimitilakysymykset, markkinointiyhteistyö kaupungin kanssa ja tuotteistamisen, markkinoinnin ja rahoituksen hankinnan osaamisen kehittäminen. (Karhu, 2018; Turku, 2018)

4.4.2 Jyväskylä

Toinen benchmarking-kohteeni on Jyväskylän Aamukahvit kulttuuritoimijoille. Verkosta ei löytynyt paljoa tietoa, joten otin yhteyttä Jyväskylän kulttuuri- ja osallisuuspalvelujen suunnittelija Riikka Polsoon. Polso on toiminut järjestökentällä pitkään ennen työtään kaupungilla ja

vaikka työskentelee pääasiassa hallinnon puolella, hän on mukana myös järjestökentän yhteistyön rakentamisessa. Hänelle kuuluu myös kulttuuripalveluiden kumppanuussopimusten valmistelu järjestöjen kanssa. Jyväskylän kaupungilla on noin 20 kumppanuussopimusta taidejärjestöjen tai taiteen rajapinnoilla työskentelevien järjestöjen kanssa. Kumppanuussopimus on aiemmin kulkenut nimellä avustussopimus, mutta nimi haluttiin muuttaa siihen suuntaan mitä sopimus on, syvempää kumppanuutta puolin ja toisin. Sopimukset tehdään vuodeksi kerrallaan ja sen jälkeen, jonka jälkeen tilannetta tarkastellaan uudestaan. Kulttuuripäällikkö neuvottelee sopimusten sisällöistä ja rahoitussummista. Osa rahoitusten päätöksistä on sidottu talousarvioon ja osan päättää kulttuuri- ja liikuntalautakunta. Polson tehtävänä on sopimusten seuranta ja tapaamisten järjestäminen kaupungin ja taiteen vapaan kentän kanssa. Kumppanuussopimusten rahoitukset ovat minimissään 10.000 euroa ja suurimmillaan yli 300.000 euroa. Kumppanuusraha ei ole korvamerkittyä, vaan osoitettu järjestön toimintaan. Kaupunki tarkastaa rahoituksen käytön toimintasuunnitelmasta, talousarviosta, sekä toimintakertomuksesta että tilinpäätöksestä, jotka toimitetaan kumppanuussopimuksen liitteiksi. (Polso, 2021)

Aamukahvi-toiminta on aloitettu heti vuoden 2019 alussa. Syksyllä 2018 Jyväskylässä oli kulttuuripalveluitten ja kaupungin keskustan kehittämisen yhteisiä tilaisuuksia kulttuuritoimijoille. Tapaamisten tarkoituksena oli miettiä, miten keskustaa voitaisiin elävöittää ja miten kulttuuri voisi olla osana kivijalkakauppojen toimintaa. Yhdessä tällaisessa tilaisuudessa, aiheeseen suoraan liittymättä, taiteilijoilta tuli kysymys, miksei taiteilijoille ja kulttuuritoimijoille ole samankaltaista omaa verkostoitumistilaisuutta kuin tapahtumatuottajilla oli ollut. Kulttuuripalvelut nappasivat aiheesta heti kiinni. Oli selvää, että tämänkaltaiset tapaamisten koolle kutsujana tuli olla nimenomaan taho, joka pystyy ylläpitämään jatkumoa, ja että syntyvän verkoston agenda pysyisi puolueettomana. Tilaisuuksien käynnistyessä toiminnassa oli mukana Keski-Suomen Taiteen edistämiskeskus, mutta vuoden päästä Taite jättäytyi pois resurssipulan vuoksi. Toiminta jäi kuitenkin elämään kulttuuripalvelujen johdolla. (Polso, 2021)

Aamukahvit-tapaamisia on järjestetty kuukausittain kevät- ja syyskaudella. Tilaisuudet on pidetty vapaamuotoisina, esimerkiksi ilmoittautumista ei tarvita ja kuka vaan voi helposti osallistua. Jyväskylässä on todettu, että pelkkään ”hengailuun” toisten toimijoiden kanssa ilman agenda ei ole koettu tarvetta, vaan tapaamisiin on valittu aina aihe. Aihetta on aina alustamassa joku asiantuntijataho, esimerkiksi jonkin hankkeen vetäjä tai kaupungin oma työntekijä. Tilaisuuksissa on saatettu esitellä kulttuurikentälle vielä tuntemattomia yksiköitä, kuten kaupungin

vapaaehtoistoiminnan palvelut. Näistä alustuksista on saattanut syntyä uusia yhteistöitä tai kumppanuuksia, mutta näistä kuvioista kulttuuripalvelut eivät pidä kirjaa. Se on kuitenkin tiedossa, että ”taiteen vapaa kenttä Jyväskylä” on ryhmittymä, joka on verkostoitunut. Tämä verkostoituminen ei kuitenkaan liity kulttuuritoimen järjestämiin aamukahveihin, mutta on kulttuuripalveluilla hyvin tiedossa. On myös pohdittu kattojärjestöä, mutta toistaiseksi ideaa ei ole viety eteenpäin. Taiteen vapaa kenttä Jyväskylä on tehnyt vahvoja ulostuloja tuoden tiukkoja faktoja ja kovaa ydintä esiin. He ovat esittäneet esimerkiksi lukuja siitä, kuinka paljon taiteen vapaa kenttä työllistää taiteilijoita ja tuottajia ja näiden avulla pyrkinyt saamaan muun muassa avustusten määriä korkeammiksi. Polso pitää Taiteen vapaan kentän toimintaa hyvänä ja toivoo sen jatkavan toimintaansa jo ihan tietoisuudenkin lisääjänä. (Polso, 2021)

Polso kokee muutaman toimintavuoden jälkeen, että toimijoiden kanssa on lähennytty ja kaupungin puolella ollaan myös paremmin tietoisia järjestöjen tilanteista ja tapahtumista. Järjestökentän puolelta on ilmaistu, että tilaisuuksissa pyritään käymään jatkuvasti ja niiden hyöty nähdään. Toimijoiden on tarpeen nähdä se, että tilaisuuksia ei järjestetä kaupungille, vaan nimenomaan toimijoille, joten aktiivisuus ja sitoutuminen on edellytys toiminnan jatkumiselle. Aamukahvien alussa, kun vielä tavattiin kasvatusten, tilaisuuksissa saattoi olla kolmisenkymmentä kävijää. Osallistujamäärä hiipui hiljalleen, mutta kun koronan myötä siirryttiin tapaamaan viestintäalusta Teamsiin, on osallistujia jälleen ollut 20-30. Jatkumo tapaamisille on vielä mietinnässä. Yksi ajatus on kulttuuripalveluiden podcast alalle hyödyllisistä aiheista. ideoita kysyttäisiin toimijoilta ja omalta työyhteisöltä. Podcastit olisivat kuunneltavissa koska vain, mutta verkostolle ominainen vuorovaikutteisuus jäisi pois, joten asiaa pohditaan vielä. Verkoston jatkoa pohditaan nimenomaan hyödyn kautta, mikä auttaisi taiteen vapaata kenttää mahdollisimman paljon ja loisi uusia yhteyksiä ja jopa työpaikkoja. (Polso, 2021)

Omalta osaltaan Polso pystyy vaikuttamaan järjestöjen asioihin pitämällä aamukahviverkostoa toiminnassa ja tuomaan vastakaikua ajatukselle, että kaupunki ei ole niin jähmeä tai kankea toimija lähtemään mihinkään ideoihin mukaan, vaan luo foorumeita missä yhdessä pystytään asioista keskustelemaan ja niihin vaikuttamaan.

Jos joku jotakin ehdottaa, se saattaakin mennä läpi. Otetaan tosissamme se, mitä järjestökentältä tulee. (Riikka Polso, 2021)

Konkreettisenä esimerkkinä Polso mainitsee Jyväskylän kaupungin Aaltoja-julkaisun. Kyseisen julkaisun mainostila on ollut monelle järjestölle liian kallis ostettavaksi ja siitä on esitetty toive, että kulttuuripalvelut voisivat auttaa asiassa. Kulttuuripalvelut ovat päätyneet ostamaan aukeaman jo useammasta lehden numerosta omien sopimuskumppaniensa käyttöön edullisemmalla hinnalla ja vastanneet näin kentältä tulleeseen toiveeseen. (Polso, 2021)

4.4.3 Salo

Salossa toimiva Kulttuurikumppanit on tämän työn kolmas benchmarking-kohde. Kulttuurikumppanit on salolaisten kulttuuriyhdistysten yhteistyöelin, joka on riippumaton ja itsenäinen, mutta toimii vuorovaikutuksessa Salon kaupungin kulttuuripalveluiden kanssa. Kulttuurikumppanit on perustettu 2019. Salon kaupungin verkkosivujen mukaan Kulttuurikumppaneiden tavoitteena on ”vahvistaa koko kaupungin kulttuuritoimintaa tukemalla kulttuuriyhdistysten ja eri taidemuotojen kehittymistä ja yhteistyötä, ylläpitää innostusta kulttuurin harrastamiseen sekä lisätä kuntalaisten hyvinvointia taiteen ja kulttuurin keinoin.” (Salo, 2021)

Viestittelin Salon kaupungin kulttuurituottaja Sini Lundgrenin kanssa mistä idea ja aloite Kulttuurikumppaneiden toimintaan tuli. Lundgren kertoi idean olevan kopioitu liikuntapuolelta, seuraparlamentin nimellä kulkevasta samankaltaisesta toiminnasta. Aloite yhteistyöelimen perustamiseen tuli salolaisilta kulttuuriyhdistyksiltä ja vapaa-ajanlautakunta käsitteli ja hyväksyi aloitteen. Kulttuurikumppaneita kutsutaan yhteistyöelimeksi, mutta toimintatapa on verkostomainen. Yhteistyöelimellä on yhteiset säännöt, jäsenten toimikausi on kaksivuotinen ja jäseneksi hyväksytään vain yhdistysmuotoiset toimijat. Jokaisella jäsenellä on yksi ääni. (Lundgren, 2021; Salo, 2021)

Toisin kuin Jyväskylän kumppanuussopimukset, Salon kumppanuusmallissa ei pyöri raha. Kaupungin rahallinen panostus tulee kaupungin kulttuurituottajan työpanoksesta ja satunnaisista kokoustarjoiluista, mitkä nekin ovat jääneet pandemian aikana pois kokousten siirryttyä verkkoon. Yhteistyöelimen tarkoitus on kehittää kulttuuritoimintaa ja toimia tiedonkulun välineenä kulttuuriyhdistysten ja kaupungin välillä. Kulttuurikumppanit on myös lobbaava taho, eli he pyrkivät tuomaan tietoa esimerkiksi kaupunginhallitukselle kulttuurin kentän toimijoiden asioista ja tilanteesta. (Lundgren, 2021)

Salossa järjestetään vuosittain marraskuussa verkostoitumiseen tarkoitettu Kulttuurifoorumi, mihin Kulttuurikumppaneiden lisäksi kutsutaan kaikki salolaiset taide- ja kulttuuritoimijat. Kulttuurifoorumissa valitaan aina seuraavan vuoden Kulttuurikumppaneiden jäsenet. Muita Kulttuurikumppaneiden toimintoja on muun muassa keväisin äänestettävä ”Salon Seppä” -tunnustus paikallisen kulttuurin hyväksi tehdystä työstä ja ehdotukset Salon kaupungin kulttuurin saralla palkitsemista tahoista. (Lundgren, 2021; Salo, 2021)

4.4.4 Erätaukokeskustelu

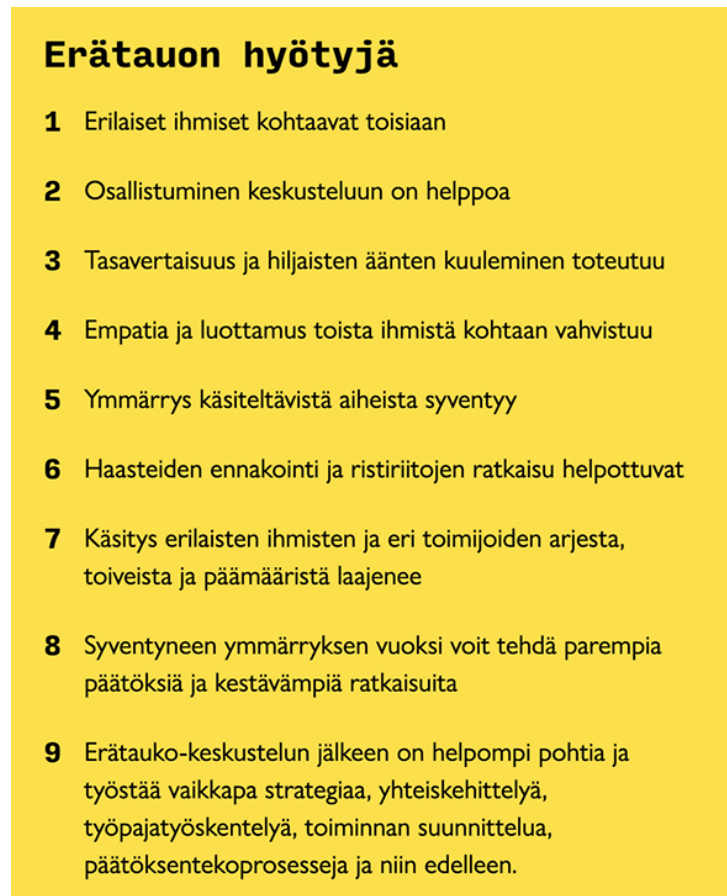
Ehdotukseni yhteistyöverkoston käynnistämisen pohjaksi on Erätaukokeskustelu kaupungin kulttuurihenkilöstön ja kulttuurijärjestöjen edustajien kesken. Keskustelun, tai keskustelujen, agendana käytäisiin läpi laki kuntien kulttuuritoiminnasta ja osapuolten toiveet ja ajatukset yhteistyöverkostosta. Tutustuin Erätauko-malliin opinnoissani ja se tuli esille myös Ilkka Kuukan haastattelun yhteydessä. Kuukalla on kokemusta Erätaukokeskustelusta ja hän pitää sitä toimivana mallina. (Kuukka, 2020)

Sitra kehitti vuonna 2019 valmistuneen Erätauko-toimintamallin, jonka pohjalta perustettiin Erätaukosäätiö. Se on Jenny ja Antti Wihurin, Sitran, Kulttuurirahaston ja Svenska kulturfonden vuonna 2019 perustama säätiö, jonka tarkoituksena on muuttaa keskustelukulttuuria rakentavampaan suuntaan. Erätauko on tasavertainen keskustelumalli erilaisista lähtökohdista tuleville ihmisille, myös niille, jotka keskusteluissa usein jäävät ulkopuolelle. Erätaukoa on käyttänyt tai käyttää yli 250 organisaatiota ja osallistujia on ollut 57 000. Käyttäjiä ovat muun muassa Opetushallitus, Suomen Punainen Risti, Helsinki, Lahti, Espoo, Oulu, Tampere, Jyväskylä, Tuusula, Ympäristöministeriö, Suomen evankelisluterilainen kirkko, Valtioneuvoston kanslia, Suomen Partiolaiset, erilaiset hankkeet, oppilaitokset ja koulut ympäri Suomen. (Erätaukosäätiö, 2021)

Erätauko-keskustelu sopii kaikille, mutta mukaan kutsuttavat ryhmät valitaan huolellisesti ja mukaan kutsutaan myös tahoja, joita on vaikeampi saada osallistumaan. Erätauko-keskustelu noudattelee tiettyä kaavaa, jota vie eteenpäin keskustelun ohjaaja. Ohjaaja ei edusta keskusteluun osallistuvia tahoja, vaan hänen tehtävänsä on huolehtia siitä, että keskustelu pysyy rakentavana ja tasavertaisena. Keskusteluja ohjaa pelisäännöt, joita ovat

kuuntele toisia, älä keskeytä tai käynnistä sivukeskusteluja, liity toisten puheeseen ja käytä arkikieltä, kerro omasta kokemuksesta, puhuttele muita suoraan ja kysy heidän näkemyksiään, ole läsnä ja kunnioita toisia sekä luottamuksen ilmapiiriä, sekä etsi ja kokoa rohkeasti esiin tulevia ristiriitoja ja piiloon jääneitä asioita. (Erätauko, 2021)

Oheinen kuva on Erätaukosäätiön verkkosivuilta, siinä listataan Erätauko-keskustelun hyötyjä:

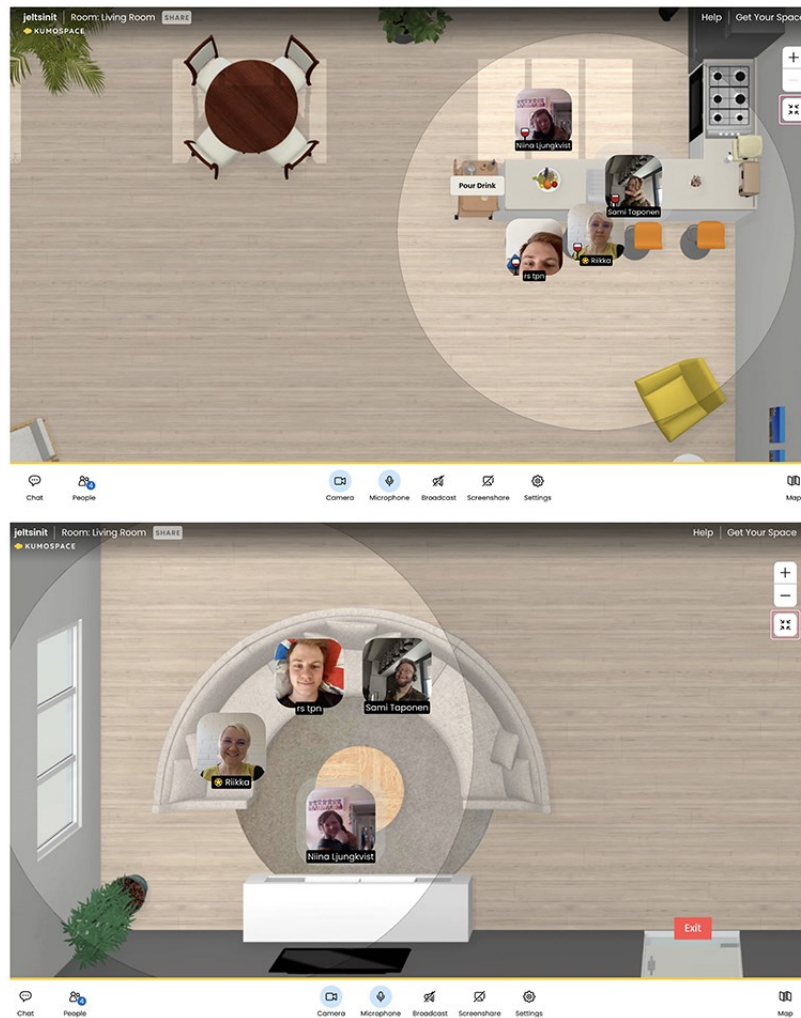
Kuva 4. Erätauko-keskustelun hyötyjä. (Erätauko, 2021)

4.4.5 Kumospace

Fyysiselle verkoston luomiselle omat haasteensa asettaa maailmalla vielä toistaiseksi vellova pandemia. Vaikka siitä päästäisiin, on virtuaalinen kanssakäyminen tullut jäädäkseen osaksi kulttuuriamme. Lähes kaikki toiminta työyhteisöissä, opiskelussa ja vapaa-ajan toiminnassa on tällä hetkellä siirretty verkkoon erilaisille alustoille. Yleisimmin käytettyjä alustoja lienevät Teams ja Zoom, mutta verkostoituminen uusien ihmisten kanssa kaipaa mielestäni uudenlaista

ja kevyempää alustaa. Tutustuin eri vaihtoehtoihin ja löysin Kumospace -sivuston. Kumospace on maksuton verkkopalvelu ryhmiä varten. (Kumospace, 2021)

Kumospace toimii internetselaimessa ilman erillisen ohjelman lataamista. Kuka tahansa pystyy kirjautumaan ja luomaan sivustolla oman huoneen, jonka kutsuna toimii sivun osoite. Osoitteen voi jakaa kenelle tahansa ja sitä klikkaamalla pääsee suoraan kutsuttuun huoneeseen. Huoneen voi valita tilaisuuden mukaan baarista viralliseen neuvotteluhuoneeseen. Kumospacen huoneet ovat virtuaalisia kalustettuja huoneita ja aivan kuin fyysisessä maailmassa, vieraat voivat liikkua huoneesta tai seurueesta toiseen. Sivusto käyttää tietokoneen kameraa ja mikrofonia, joten oma kuva näkyy siellä missä olet ja kuvaa voi ohjata hiirellä. Keskustelu onnistuu mikrofonin kautta paikallisesti, eli samassa huoneessa lähellä olevien henkilöiden kanssa. Laajempaa äänenkäyttöä varten on megafoni ja broadcast -ominaisuudet. Niiden avulla tilaisuuden kutsuja voi jakaa viestiä kaikkiin huoneisiin samanaikaisesti. Jokaiseen huoneeseen mahtuu kerralla 30 henkilöä ja keskustelun lisäksi sivustolla toimii myös chat-palvelu. Kumospacessa on lisäksi hauskoja ominaisuuksia, siellä voi esimerkiksi kaataa itselleen drinkin tai kuunnella musiikkia flyygelin äärellä. (Kumospace, 2021)

Kuva 5. Näkymä Kumospace -sivustolta kahdesta eri ryhmäkeskustelupaikasta. (Kumospace, 2021)

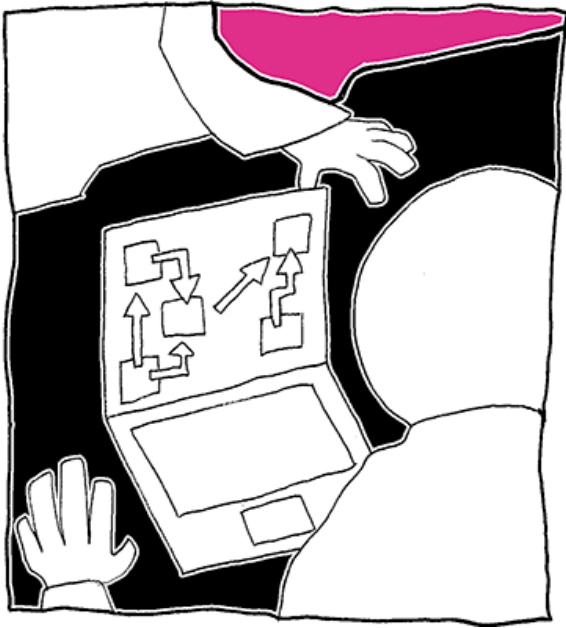
Kumospace on ryhmille rakennettu, ilmainen verkkopalvelu. Verkoston luominen ja toimiminen pandemiarajoitusten aikana verkkopohjaisella Kumospace -palvelulla toimisi erinomaisesti verkoston luomiseen ja pitempiaikaiseen toimintaan. Kumospacen käyttöä verkoston rakentamiseen puoltaisi sen maksuttomuus, helppokäyttöisyys ja visuaalisesti selkeä ja toimiva ryhmään jakautumisineen aivan kuten todellisessa elämässä. Huonoja puolia en palvelusta löytänyt, paitsi ehkä sen, että huoneisiin mahtuu kerralla vain 30 henkilöä ja että palvelu on englanninkielinen. Toisaalta verkoston tapaamisissa ei välttämättä olisi 30 henkilöä kerrallaan ja jos olisi, voitaisiin hyödyntää eri huoneita. Palvelun helppouden vuoksi englannin kielikään tuskin olisi monelle ongelma. Palveluun voisi helposti luoda myös suomenkieliset ohjeet vähäisenkin kielimuurin selättämiseksi.

5 VERKOSTON MALLINTAMINEN

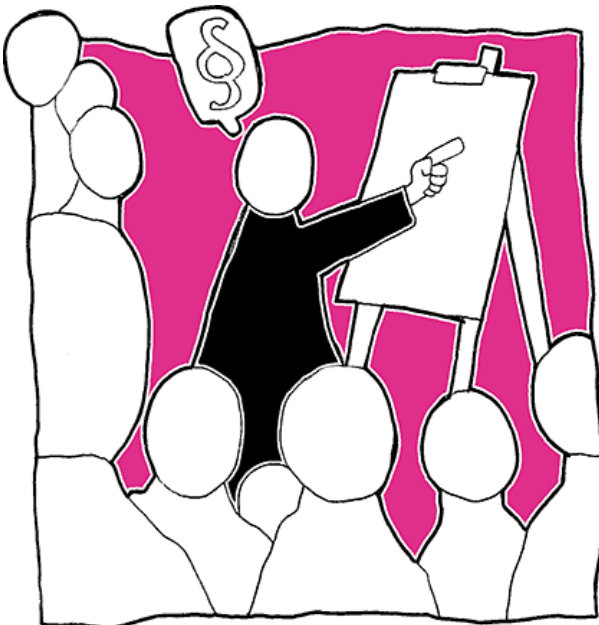
Tämä mallinnus on koottu työni tulosten perusteella siihen muotoon, miten tulen sitä ehdottamaan toteutettavaksi. Verkostotyöskentely on tässä ehdotuksessa osa kulttuuristrategiaa niin, että verkoston toiminnalla voitaisiin vastata kulttuuristrategian ja sitä kautta kulttuurilain toteutumiseen. Verkoston toiminnalla olisi myös työllistävä vaikutus kolmannelle sektorille. Malli on monistettavissa esimerkiksi kaupunkien, yritysten, tai järjestöjen käyttöön. Mallinnuksen kuvat on piirtänyt Sami Hjelt.

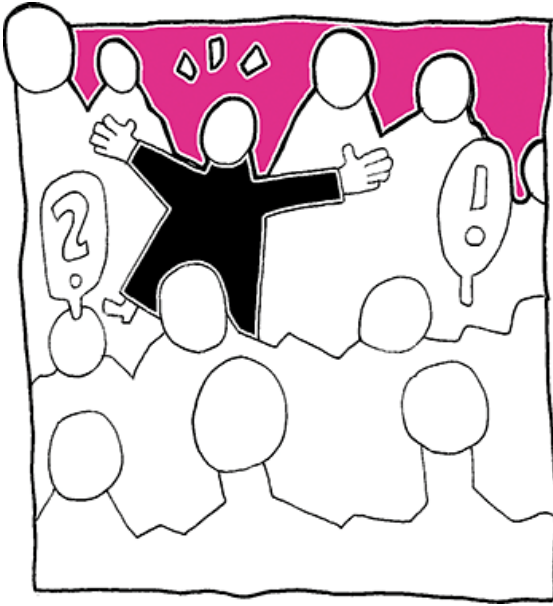
1. Kulttuuritoimi rekrytoi kulttuurikoordinaattorin kulttuurijohtajan alaisuuteen, ja osoittaa budjetin verkoston luomiselle ja toiminnalle.

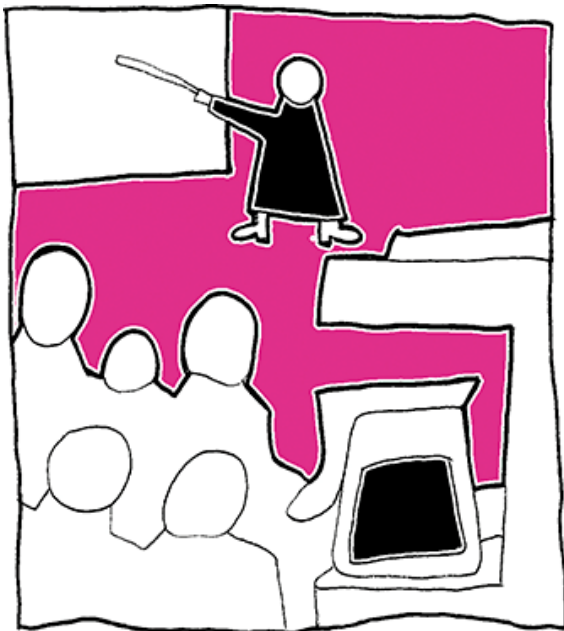
2. Kulttuurikoordinaattori organisoii tasavertaisen Erätauko-keskustelun ja kutsuu sinne tarkoin harkittuja ja motivoituneita kulttuurijärjestöjen edustajia.

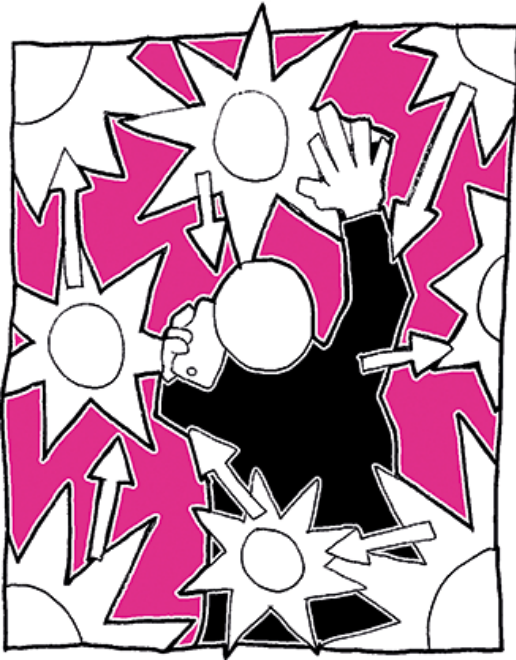
3. Erätauko-keskustelun avulla käydään läpi kulttuurilaki ja kulttuuristrategia. Keskustelu voi jatkua useamman tapaamisen ajan. Keskustelua ohjaa Erätauko-mallin osaava henkilö.

4. Keskustelujen pohjalta luodaan tavoitteet ja pelisäännöt verkoston toiminnalle. Verkoston jäsenet tuovat esiin mitä kukin taho voi tuoda toimintaan ja mikä on kenenkin osaamisalaa.

5. Verkoston tapaamiset noudattelevat tiettyä kaavaa. Kulttuurikoordinaattorin ja asiantuntijan alustuspuheenvuoron jälkeen ideoidaan, luodaan suhteita ja juodaan kahvia. Tapaamisten sisältö muotoutuu yhdessä sovittujen päämäärien myötä.

6. Verkosto elää, toimii ja työllistää!

Ehdotetun kaltaisesta verkostosta hyötyisivät niin kaupunki, kulttuurijärjestöt, kuin kuntalaisetkin. Verkoston kautta tiedonkululla kaupungin ja järjestöjen välillä olisi selkeä väylä. Verkostossa jaettaisiin myös hiljaista tietoa, esimerkiksi sellaista osaamista järjestötoiminnassa, mitä vain kokemus on opettanut. Taiteen ja kulttuurin tekijät oppisivat tuntemaan toisiaan paremmin, mikä avaisi lisää mahdollisuuksia yhteisille projekteille tai hankkeille. Kaupunki saisi verkoston myötä valjastettua ammattilaisia toteuttamaan kulttuurilain ja kulttuuristrategian vaatimia pykälä ja verkoston toimijat työllistyisivät. Kuntalaiset pääsisivät nauttimaan entistä monipuolisemmasta ja helposti lähestyttävästä kulttuuritarjonnasta.

6 YHTEENVETO JA EHDOTUKSET

Lappeenrantalaiset kulttuurijärjestöt ovat verkostoituneita kukin tahollaan, mutta järjestäytyntä keskinäistä verkostoitumista tai yhteistyötä ei ole kyselyn tai haastatteluiden tuloksista nähtävissä. Kyselyn vastauksista sen sijaan oli havaittavissa yhteistyön merkityksen kasvavan, ja miten tukea kaivataan oman tekemisen ulkopuolelta, toisilta tekijöiltä ja kaupungilta. Halu tehdä yhdessä ja verkostoitua on olemassa. Ajatellaan, että yhteistyössä on voimaa ja silloin kaikkea ei tarvitse tehdä yksin. Toisaalta on myös kynnys tehdä yhteistyötä, sillä taide on henkilökohtaista ja omia ideoita ja ajatuksia varjellaan ja niiden pelätään joutuvan väärin käsiin.

Kulttuurijärjestöjen yhteistyöverkostolle Lappeenrannassa on tilausta niin toimijoiden kuin kaupunginkin puolelta ja sen liittämistä osaksi Etelä-Karjalan kulttuuristrategian ja samalla kuntien kulttuurilain toteutumista kannattaisi ehdottomasti miettiä. Vaikka maakunnallista verkostoa ollaan perustamassa, se vastaa maakunnan rajat ylittävään yhteistyön tarpeeseen, eikä tee turhaksi Lappeenrannan sisäistä kulttuuritoimijoiden verkostoa. Näkisin, että lappeenrantaisten kulttuuritoimijoiden yhteistyöverkosto olisi osa maakunnallista verkostoa. Yksittäisen verkoston luominen ei kuitenkaan riitä, vaan kaupungin tahtotilaa tarvitaan myös. Kaupungin puolelta kyse on ennen kaikkea kulttuurin arvostuksesta, sen veto-, pito- ja elinvoiman tunnistamisesta ja tunnustamisesta.

Kolmannen sektorin kulttuuritoimijoiden verkostolla voitaisiin vastata useaan kohtaan kunnan tehtävistä kulttuurilaissa verkoston jäsenten jo olemassa olevalla toiminnalla, kuten esimerkiksi kansalaistoiminnan edistämiseen ja kulttuurin ja taiteen harrastamiseen. Kulttuuristrategiassa on myös monta kohtaa, joihin kulttuurijärjestöjen verkosto voisi vastata, kuten kuntalaisten osallistaminen vapaaehtoistyöhön, tuotteiden ja palveluiden kehittäminen ja tapahtumien järjestäminen. Verkoston ohjelma tulisi koota kulttuuristrategian mukaan niin, että alustus verkoston tapaamisilla käsittelisi aina yhtä kohtaa kulttuuristrategiassa. Alustuksen jälkeen kokoon-tumisten vapaa keskustelu ja ideointi pyörisi myös kyseisen aiheen ympärillä, unohtamatta tietenkään sitä, että jokaisen verkoston toimijan tulisi myös hyötyä suunnitelmista ja niiden toteutuksesta. Pelkkää yksipuolista sanelupolitiikkaa ei toiminta voisi missään nimessä olla. Jos kaupunki koordinoi ja rahoittaa verkoston toimintaa, silloin verkoston toiminnan tulisi vastata yh-

dessä sovittuihin kulttuurilain kohtiin ja hyötyä siitä myös itse. Jos järjestöt perustavat yhteistyöverkoston ilman kaupungin mukana oloa, silloin verkoston toimintaa ei voida katsoa kaupungin vastaukseksi kulttuurilain velvoittamaan toimintaan.

Verkoston luomiseen, ja sen myötä syntyvien toimintojen toteutumiseen, tarvitaan kaupungin tukea. Kaupungin aiempi kulttuuritoimistomalli ei ehkä ole se mitä uudestaan kannattaa lähteä lämmittämään, mutta jollekin sen kaltaiselle on tarvetta kuitenkin. Järjestöt kaipaavat selkeää tahoa tai henkilöä, kehen ottaa yhteyttä. Tällaista tahoa ei kaupungilla tällä hetkellä ole, joten jonkinlainen ”kulttuuripalvelut” tai ”kulttuurijärjestöt” taho olisi paikallaan ja siellä henkilö, joka osaisi auttaa kulttuurijärjestöjä heidän kysymyksissään ja joka olisi vastuussa verkoston perustamisesta ja koordinoinnista. Minna Taipale oli tullut samankaltaiseen tulokseen Lappeenrannan kaupungille tekemässään opinnäytetyössä vuonna 2018. Taipale ehdotti koordinaattorin palkkaamista kaupungin ja järjestötoimijoiden liittymäpintaan yhteistyön kehittämiseksi. (Taipale, 2018, 16-17)

Lappeenrannan kaupungin tapahtumapalveluilla on oma asiantuntijansa, johon ollaan yhteydessä tapahtumien tiimoilta, ja se tuntuu olevan selkeä toimintamalli. Samankaltainen asiantuntija kaivattaisiin kulttuurijärjestöille ja muille vapaan kentän kulttuuritoimijoille. Lappeenranta valitsee lähikuukausina uuden kulttuurijohtajan. Työni tulosten perusteella ehdotan, että kulttuuritoimelle haettaisiin myös kulttuurikoordinaattori, kulttuurituottaja, järjestökoordinaattori, tai vastaava, joka hoitaisi muun muassa järjestöyhteistyön, sekä verkoston käynnistämisen ja koordinoinnin. Tämä henkilö olisi myös tietoinen kaikista kaupungin tuki- ja avustussmahdollisuuksista ja osaisi näissä asioissa kootusti järjestötoimijoita tukea.

Kaupungin ja kulttuuritoimijoiden keskustelun käynnistämiseksi ja verkoston luomiseksi ehdotan benchmarking -kappaleessa esittelemiäni konkreettisia työkaluja, Erätauko-keskustelumallia ja verkkotyökalu Kumospacea. Taiteen ja kulttuurin parissa työskennellään usein kutsumuksen parissa, alaan ja omaan työhön suhtaudutaan intohimoisesti ja tunnetusti työn rahoittaminen voi olla haastavaa. Kulttuuri herättää tunteita, myös tekijöissään. Sen takia yhteistyön aloittamiseksi tarvitaan avointa ja tasavertaista keskustelua, mitä Erätaukosäätiön keskustelumalli tarjoaa. Erätaukokeskustelun aiheiksi ehdotan kulttuurilakia ja kulttuuristrategiaa. Tässä

keskustelussa tai keskustelutarjassa käytäisiin läpi mitä kulttuurilaki osapuolten mielestä tarkoittaa, miten sitä voisi toteuttaa ja mitä kukakin sille voisi antaa. Keskustelussa tulee olla koulutettu ohjaaja.

Pandemian myötä työskentely tulee osittain jäämään verkkoon, joten verkoston kokoontumisen työkaluksi ehdotukseni on Kumospace-verkkotyökalu. Se on ilmainen, ryhmille tarkoitettu selainpohjainen kokoontumisalusta ja kevyt vaihtoehto Teamsille ja Zoomille. Jos verkostoa aloitetaan luomaan pandemian aikana, tai se tulee muuten toimimaan verkossa, varteenotettava vaihtoehto työskentelyn alustaksi on Kumospace.

Tämän työn tavoitteiden toteutumista arvioidessa ehdotus yhteistyöverkoston luomiseksi on toteutettu, joten siinä mielessä tavoite toteutui. Monia jatkoajatuksia matkan varrella heräsi, mihin tässä työssä en ehtinyt paneutua. Eniten selvitystä ehdotukseni toteuttamiseksi vaatisi rahoituspuoli. Verkoston budjetointi ja kaupungin mahdollisuus rahoitukseen jäivät puuttumaan, mutta ovat oleellinen osa mallintamani verkoston toteuttamista. Se pohdinta tulisi tehdä kaupungin toimesta, tai tiiviissä yhteistyössä kaupungin ja järjestökentän kesken. Toinen kiinnostava malli olisi kulttuuripalveluiden tuottaminen ostopalveluna. Joissakin kaupungeissa kulttuuripalvelut tai osa niistä hoidetaan ostamalla ulkopuoliselta. Tämä on mielenkiintoinen vaihtoehto ja näkisin ehdottamani verkoston toimivan osittain, tai jopa kokonaan, ostopalvelun tavoin.

Mitä pidemmälle työni edistyi, sitä laimeammalta ajatus pelkästä kulttuurikahvista alkoi tuntua. Kulttuuritoimijoiden kahvihetket eivät sinällään ole missään tapauksessa huono idea, siitä voi syntyä vaikka minkälaista yhteistoimintaa, mutta verkoston luomisessa on ainekset paljon enempään. Kahvi tarvitsee rinnalleen vähintäänkin konjakin! Turun, Jyväskylän ja Salon kulttuuritoimijoiden verkostoihin tutustuminen, haastattelut ja kyselyn vastaukset varmistivat tarpeen verkostolle, mutta myös sen, että pelkkää kahvinjuontia se ei voi olla. Ja jotta verkostosta hyötyisi niin työni tilaaja kuin paikalliset kulttuurijärjestöt, tulisi pohjatyö tehdä huolella. Olkoon konjakki tässä kahvipöydässä siis tavoitteellisuus.

LÄHTEET

- Erätaukosäätiön verkkosivut, viitattu 25.3.2021 <https://www.eratauko.fi/>
- Eskola, Jari, Lätti, Johanna ja Vastamäki, Jaana 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, Valli, Risto (toim.). Jyväskylä, PS-kustannus.
- Etelä-Karjalan maakuntaohjelma 2018-2021, viitattu 17.4.2021 https://www.ekarjala.fi/liitto/wp-content/uploads/sites/2/2021/04/Maakuntaohjelma_pieni-1.pdf
- Hjelt-Taponen, Riikka 2020. Kulttuuripääkaupunki 2026 – kisa on käynnissä! -blogikirjoitus, viitattu 3.3.2021 <https://kutuyamk20.blogspot.com/2020/12/kulttuuripaakaupunki-2026-kisa-on.html>
- Hjelt-Taponen, Riikka 2020. Kupponen kulttuurikahvia Lappeenrannassa? Julkaisematon artikkeli. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Iso-Aho, Juha 2020. Uusinajattelijoiden kulttuurimaakunta. Etelä-Karjalan maakunnan ja Lappeenrannan kulttuuristrategia vuoteen 2027. Humanistinen ammattikorkeakoulu. <https://kuntamfiles.saita.fi/kokoukset/lappeenranta/4/769/8612/view/203579>
- Järvensivu, Timo 2019. Verkostojen johtaminen, opi ja etene yhdessä. Helsinki, Books on Demand.
- Kaakon Taide ry:n verkkosivut, viitattu 17.3.2021 ja 31.3.2021 <https://www.kaakontaide.fi/kehittamistehtava/>
- Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK:n verkkosivut, viitattu 3.4.2021 <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/eloja-ja-iloa-kaakkois-suomeen-kulttuuritoiminnan-kehittaminen-saavutettavuus-palvelumuotoilu-ja-tuotteistaminen-kymenlaaksossa-ja-etela-karjalassa/>
- Kallio, Jorma 2010. Etelä-Karjala innovaation ja luovuuden maakuntana – Alueen innovaatioiden ekosysteemi ja käytäntöyhteisöt. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15035/OPINNAYTE-TYO%20JORMA%20KALLIO%202010.pdf?sequence=1>
- Karhu, Anniina 2018. Taiteen vapaa kenttä tuottaa sisältöä pikkurahalla – Taidekahvit verkosto haluaa parantaa kulttuuritoimijoiden asemaa. Turun Sanomat 2.9.2018, viitattu 7.4.2021 <https://www.ts.fi/kulttuuri/4072066/Taiteen+vapaa+kentta+tuottaa+sisaltoa+pikkurahalla++Taidekahvitverkosto+haluaa+parantaa+kulttuuritoimijoiden+asemaa>
- Kulttuuritila Nuijamies ry:n verkkosivut, viitattu 25.3.2021 <https://www.nuijamies.fi/>
- Kumospace -alustan verkkosivut, viitattu 4.4.2021 <https://www.kumospace.com/>
- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>
- Lappeenranta Events verkkosivut, viitattu 2.3.2021 <https://lapeenrantaevents.fi/fi/Jarjestapahtuma/Yhteisty-kaupungin-kanssa/Tapahtumakumppanuus>
- Lappeenrannan kaupungin hallintosääntö, viitattu 9.4.2021 <https://www.lappeenranta.fi/loader.aspx?id=1fc88e46-b875-44bd-8a3a-944676b3a9bb>

- Lappeenrannan kaupungin strategia, viitattu 17.4.2021 <https://www.lappeenranta.fi/loader.aspx?id=4970295e-ab0e-4d22-bed9-6bff2325fcc8>
- Lappeenrannan kaupungin verkkosivut, viitattu 2.3.2021 <https://lappeenranta.fi/fi/Palvelut/Paatoksentekeo-ja-talous/Kaupunkiorganisaatio/Hyvinvointi--ja-sivistyspalvelujen-toimiala>
- Lukkarila, Anne 2015. Strategiaa suomeksi. Rovaniemi, omakustanne.
- Lundgren, Sini 2021. Messenger-keskustelu Salon Kulttuurikumppanit -yhteistyöelimestä, viitattu 10.4.2021
- Niemi-Nagy, Niina ja Karlsson Mette 2018. Selvitys kulttuurialan kolmannen sektorin ammatilaiskentän toimintaedellytyksistä Turussa, viitattu 13.4.2021 <https://ah.turku.fi/kultke/2018/0822007x/Images/1638050.pdf>
- Nikkilä, Pirjo 2017. Organisaatio-rakenteet korvautuvat verkostoilla -blogikirjoitus, viitattu 5.4.2021 <https://www.sitra.fi/blogit/organisaatorakenteet-korvautuvat-verkostoilla/>
- Nimeämispyyntö maakunnalliseen järjestöjen Kumppanuuspöytään, viitattu 4.4.2021 <https://kuntamfiles.saita.fi/kokoukset/lappeenranta/11/614/6715/view/169882>
- Ojasalo, Katri; Moilanen, Teemu ja Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki, Sanoma Pro Oy.
- Opetushallituksen verkkosivut, viitattu 12.3.2021 <https://www.oph.fi/fi/ohjelmat/euroopan-kulttuuripaakaupungit>
- Renko, Vappu; Ruusuvirta, Minna; Forsell, Sanna ja Häyrynen, Maunu 2018. Kulttuurialan kolmannen ja neljännen sektorin rooli. Cuporen työpapereita 8, Helsinki, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore, viitattu 27.3.2021 https://www.cupore.fi/images/tiedostot/tyopaperit/kolmas_sektori_tyopaperi.pdf
- Seikkula, Jaakko ja Arnkil, Tom Erik 2009. Dialoginen verkostotyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79883/93ae45f6-b7c4-403f-9dff-643b813972bf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Saimaa-ilmio 2026 kulttuuripääkaupunkihankkeen verkkosivut, viitattu 12.3.2021 <https://www.saimaailmio2026.fi/>
- Salon kaupungin verkkosivut, viitattu 7.4.2021 <https://salo.fi/vapaa-aika-ja-matkailu/kulttuuri/yhteistyo/kulttuurikumppanit/>
- Seinäjoen kaupungin verkkosivut, viitattu 6.4.2021 <https://www.seinajoki.fi/kulttuuri-ja-liikunta/kulttuuri/>
- Sydänmaanlakka, Pentti 2015. Älykäs julkinen johtaminen. Helsinki, Talentum Media Oy.
- Taipale, Minna 2018. ”Laitetaan hyvä kiertämään” Uudet yhteistyön muodot Lappeenrannan ja kolmannen sektorin välillä. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/144653/Taipale_Minna.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tirri, Emmi Lotta 2020. Sokerina pohjalla: Taidekahvit-verkoston sisäisen vaikuttavuuden arviointi ja kehittäminen. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/347981/Tirri_Emmi.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Turun ammattikorkeakoulun verkkosivut, viitattu 2.3.2021 <https://talk.turkuamk.fi/taide/taiteidenvalisissa-verkostoissa-toimiminen-on-tulevaisuustaito/>

Urho, Matti 2013. Monimuotoinen verkosto, johtamista ja juridiikkaa, Saarnilehto, Ari, Vesalainen, Jukka ja Annola, Vesa (toim.). Helsinki, Helsingin Kamari Oy/Helsingin seudun kauppakamari ja tekijät.

Uus festivaalin verkkosivut, viitattu 25.3.2021 <https://uusfestivaali.fi/>

UUS HOI SIEn Facebook-sivut, viitattu 25.3.2021 <https://www.facebook.com/UUSHOISIE/>

Varaamon verkkosivut, viitattu 16.4.2021 <https://varaamo.lappeenranta.fi/>

Vilkuna, Anna 2021. Sähköposti: Kutsu ja kysymys. Riikka Hjelt-Taponen. 9.4.2021, viitattu 13.4.2021

Vuorinen, Tero 2013. Strategiakirja 20 työkalua. Helsinki, Talentum Media Oy.

HAASTATTELUT

Kaikki haastattelut on tehnyt Riikka Hjelt.

Iso-Aho, Juha 2021. Kulttuurituotannon lehtori. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Haastattelu: 1.3.2021.

Kuukka, Ilkka, 2020. Puheenjohtaja. Etelä-Karjalan yhdistykset ry. Haastattelu: 19.11.2020.

Leino, Tuija-Liisa, 2020. Toiminnanjohtaja. Saimaan nuorisoseurat. Haastattelu: 26.11.2020.

Myyryläinen, Teemu, 2020. Tapahtumakoordinaattori. Lappeenrannan kaupunki. Haastattelu: 17.9.2020.

Pirilä-Martti, Minna, 2020. Toiminnanjohtaja. Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus METKU. Haastattelu: 10.11.2020.

Polso, Riikka, 2021. Suunnittelija. Jyväskylän kaupungin kulttuuri- ja osallisuuspalvelut. Haastattelu: 9.4.2021.

Taipale, Mona 2020. Saimaa-ilmiö 2026 kulttuuripääkaupunkihankkeen aluekoordinaattori. Savonlinnan kaupunki. Haastattelu: 3.11.2020. Keskustelu: 7.12.2020.

Vilkuna, Anna, 2020. Taidejohtaja. Kaakon Taide ry. Haastattelu: 12.11.2020.

Sarjakuvan on piirtänyt Sami Hjelt.

LIITTEET

Kyselylomake:

1. Yhteisönne on

- yhdistys / järjestö
- osuuskunta
- työryhmä
- muu, mikä?

2. Yhteisönne toimiala, kuvaa lyhyesti yhteisönne päätehtävää ja toimintaa

3. Yhteisön perustamisvuosi

4. Yhteisön jäsenmäärä

vuonna 2020

joista aktiivisia toimijoita n.

5. Onko yhteisöllänne palkattua henkilökuntaa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- on, kokoaikainen / kokoaikaisia
- on, osa-aikainen / osa-aikaisia
- on, määräaikainen / määräaikaisia
- on, vakituinen / vakituisia
- ei ole

6. Millaisissa toimitiloissa yhteisönne toimii? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- vuokratila yksityiseltä
- vuokratila kaupungilta
- maksuton tila yksityiseltä
- maksuton tila kaupungilta
- yhteisön omistama tila
- yhteinen tila toisen yhteisön kanssa
- milloin missäkin
- emme tarvitse tilaa
- toimimme vain verkossa
- etsimme toimitilaa ja olemme valmiita maksamaan siitä
- etsimme maksutonta toimitilaa
- jotain muuta, mitä?

7. Tuottaako yhteisönne kulttuuria tai kulttuurisisältöisiä tapahtumia yhteisön ulkopuolelle, yleisölle tai asiakkaille?

- kyllä, kuinka monta esitystä / näyttelyä / konserttia / tapahtumaa vuodessa, noin?
- ei

8. Mistä yhteisönne saa tuloa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- jäsenmaksuista
- apurahoina
- hankerahoituksena
- myynnistä
- sponsoreilta
- kaupungilta
- muualta, mistä?

9. Asemasi yhteisössä / yhteisöissä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- hallituksen jäsen
- hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja
- ns. rivijäsen
- kannatusjäsen
- vapaaehtoistoimija
- opiskelija
- palkallinen
- työntekijä
- muu, mikä?

10. Tehtäväsi yhteisössä / yhteisöissä

11. Mihin verkostoihin yhteisönne kuuluu?

12. Minkälaisten tahojen kanssa yhteisönne tekee tai on tehnyt yhteistyötä?

13. Minkälaisten tahojen kanssa yhteisönne haluaisi tehdä yhteistyötä?

14. Minkälainen yhteistyö hyödyttäisi yhteisöänne?

15. Miten yhteistyötä kannattaisi mielestäsi lähteä rakentamaan ja kenen toimesta?

16. Mitä tukea yhteisönne saa kaupungilta?

17. Mitä tukea yhteisönne toivoo kaupungilta?

18. Vapaa sana

Haastatteluiden runko:

- Mikä on asemasi nyt ja mitä olet tehnyt aikaisemmin?
- Mikä on suhteesi Lappeenrannan kulttuurikenttään?
- Miten näet Lappeenrannan kulttuurielämän nyt, erityisesti kolmannen sektorin osalta?
- Mikä seikka vaatisi ensisijaisesti korjaamista ja kehittämistä ja miten se tehtäisiin?
- Mitä muutoksia toivoisit nähtävän?
- Miten pitäisi edetä yhteistyön kehittämiseksi?
- Mitä kulttuurijärjestöjen yhteistyö voisi olla?
- Mitä mahdollisia ongelmia näkisit järjestöjen yhteistyössä?
- Vapaa sana